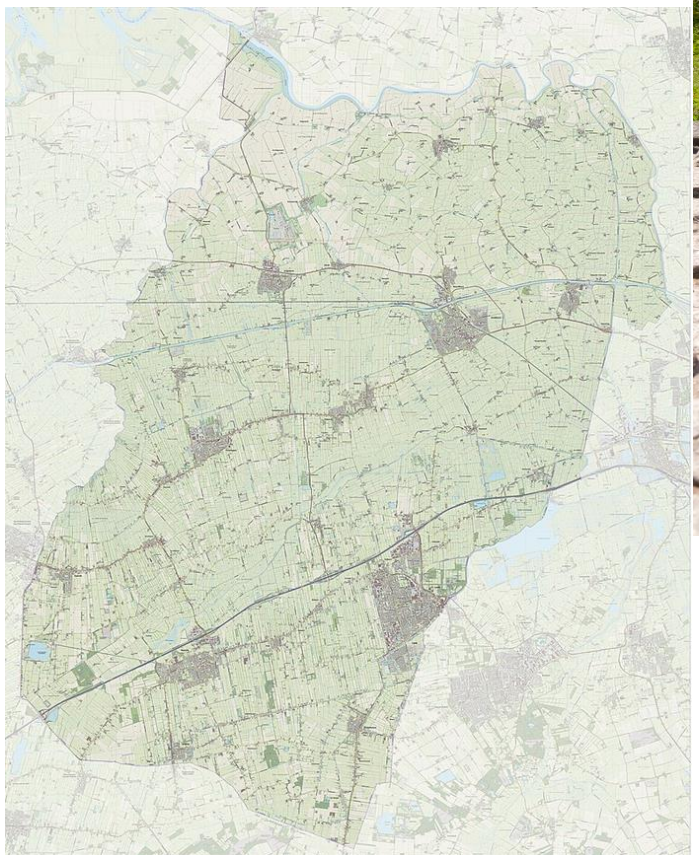
Gemeente Westerkwartier

2020-2025

WATERTAKENPLAN GEMEENTE WESTERKWARTIER





Inhoudsopgave

1 Inleiding 3
2 Kaders en doelen gemeentelijke watertaken 4
2.1 Inleiding 4
2.1.1 Zorgplichten 4
2.1.2 Waterbeheer en wateropgave bebouwd gebied 6
2.1.3 Kaderrichtlijn Water 7
2.1.4 Samenwerkingsovereenkomst Groningen en Noord-Drenthe 8
2.2 Definitie doelen gemeentelijke watertaken 8
2.3 Sturen op doelen 10
3 Strategie 14
3.1 Inleiding 14
3.2. De aanpak van gemeente Westerkwartier 15
3.3. Effectief beheer gemeente Westerkwartier 16
3.3.1 Zorgdragen voor inzameling afvalwater 17
3.3.3 Zorgplicht grondwater 25
3.4 Benodigde budgetten 26
3.5 Overzicht van het totale areaal 28
3.6 Afvalwater als grondstof 29
4. Financiën en kostendekkingsplan 30
4.1 Rioolheffing 30
4.2 Uitgangspunten 30

5. Organisatie 35
5.1 Algemeen 35
5.2 Onderbouwing capaciteit gemeente Westerkwartier 35
6. Communicatie en Participatie 37
7. Besluit 38

Bijlagen:

1. Begrippenlijst en opbouw (afval)waterketen
2. Wettelijk kader
3. Doelen, Functionele Eisen, Maatstaven en Meetmethoden
4. Kostendekkingsplan
5. Kostenoverzicht
6. Grondwaterbeleid
7. Overzicht basisrioleringsplannen
8. Beleidskeuzen gemeente Westerkwartier
9. Folder Storingsdienst
10. Reacties instanties
11 Besluit gemeenteraad

1 Inleiding

Watertakenplan = verbreed gemeentelijk rioleringsplan

Dit is het eerste watertakenplan van de nieuwe gemeente Westerkwartier. In dit plan worden de gemeentelijke watertaken van de gemeente Westerkwartier verder uitgewerkt. Het is tevens de invulling van de wettelijke zorgplicht en de gestelde speerpunten. De speerpunten zijn invulling geven aan klimaatadaptatie en het verder optimaliseren van inzicht in de werking van het water- en rioolsysteem.
Het plan voldoet aan de eisen die aan een verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) worden gesteld. De term “verbreed” duidt op de gemeentelijke watertaken, zoals grondwaterbeheer, baggeren en stedelijke waterkwaliteit. Na invoering van de Wet Gemeentelijke Watertaken en de Waterwet zijn deze taken onder de rioolheffing gebracht. In bijlage 2 is het wettelijk kader toegelicht.

Dit watertakenplan voor de gemeente Westerkwartier bundelt de vier specificaties van de voormalige Westerkwartier gemeenten die voor het jaar 2018 zijn opgesteld. Daartoe is het beleid van de voormalige gemeenten op elkaar afgestemd. In hoofdstuk 3 zijn de beleidskeuzen uitgewerkt.

Bij het ingaan van de Omgevingswet zal de wettelijke planverplichting van het gemeentelijk rioleringsplan waarschijnlijk verdwijnen. Daarvoor in de plaats komt een verplichting om een programma op te stellen dat (vergelijkbaar als in het GRP) de onderbouwing vormt voor de rioolheffing. Wat nog meer verdwijnt is de verplichte betrokkenheid van de provincie en het waterschap bij het opstellen van het GRP. Tevens vervalt de verplichting om ontheffing aan te vragen van de zorgplicht als het aansluiten van percelen (meest in het buitengebied) onaanvaardbaar hoge kosten met zich mee brengt. Wat blijft is het voordeel van samenwerken in de waterketen, ook onder de nieuwe wetgeving.

Procedure
Het Watertakenplan is in overleg met Waterschap Noorderzijlvest en Wetterskip Fryslan tot stand gekomen. Daarna is het voorgelegd aan de provincie Groningen, het bevoegd gezag. Vervolgens is het Watertakenplan voorgelegd aan de gemeenteraad. De gemeenteraad van gemeente Westerkwartier stelt dit watertakenplan vast.

Geldigheid
Het Watertakenplan is geldig van 1 januari 2020 tot en met 31 december 2025. Voor 1 januari 2026 dient de gemeenteraad een nieuw programma voor de onderbouwing van de rioolheffing vast te stellen conform de dan geldende Omgevingswet.



2 Kaders en doelen gemeentelijke watertaken

2.1 Inleiding

De gemeentelijke watertaken worden uitgevoerd binnen wettelijke kaders, afspraken en vastgesteld beleid. De vast te stellen doelen begeven zich binnen deze kaders. De Wet milieubeheer en de Waterwet vormen de voornaamste kaders. Hieruit komen de zorgplichten voort. In 2.1.1 worden deze beschreven. In bijlage 2 worden de wettelijke kaders en het vigerend beleid nader toegelicht.



2.1.1 Zorgplichten

In artikel 10.33 van de Wet milieubeheer zijn de zorgplichten van de gemeenten geregeld. In de Wet op de Gemeentelijke Watertaken is de ruimte voor gemeenten vergroot ten aanzien van de wijze waarop ze de zorgplichten invult. In de specificaties van de vier voormalige Westerkwartier gemeenten is hier al op een goede wijze invulling aangegeven. De drie zorgplichten zullen worden gehandhaafd in de nieuwe Omgevingswet. In het kort worden de drie zorgplichten als volgt ingevuld:

<u>Zorgplicht voor inzameling en transport van stedelijk afvalwater</u>
De eerste zorgplicht geldt de inzameling en het transport van *stedelijk* afvalwater. Onder *stedelijk* afvalwater wordt afvalwater verstaan dat bestaat uit huishoudelijk afvalwater of een mengsel daarvan met bedrijfsafvalwater, afvloeiend hemelwater, grondwater of ander afvalwater. De gemeente geeft hier invulling aan door de aanleg en beheer van een openbaar vuilwaterriool. Alle percelen zijn hierop in principe aangesloten. In het buitengebied leidt dit tot verschillende oplossingen. De wet biedt ruimte om in plaats van aanleg en beheer van een openbaar vuilwaterriool gebruik te maken van afzonderlijke systemen of andere passende systemen (zoals IBA's: = Individuele Behandeling van Afvalwater), als daarmee eenzelfde graad van milieubescherming wordt bereikt. Bij 596 percelen is een IBA aangelegd, welke in eigendom zijn van de gemeente.

Binnen de gemeente is voor 429 percelen ontheffing van de zorgplicht verleend. Onder de Omgevingswet vervalt de verplichting om ontheffing aan te vragen.

De gemeente voldoet aan de landelijke richtlijn (Leidraad Riolering, RIONED) voor wat betreft de dimensionering van rioolstelsels. In de basisrioleringsplannen is dit uitgerekend. Rioolstelsels worden gedimensioneerd op een bui met een statistische herhalingstijd van eens per twee jaar(bui08). Er mag dan geen water op straat optreden. Er wordt daarnaast een berekening met een zeer intensieve bui gemaakt om te controleren of er theoretisch geen inundatie van panden ontstaat. Raakt een riool vol, dan treden randvoorzieningen en riooloverstorten in werking, waardoor regenwater vermengd met afvalwater in het oppervlaktewater kan belanden. Het waterschap ziet toe op handhaving van de waterkwaliteit en zorgt dat voldoende afvalwater wordt afgenomen om een goede werking van het rioolstelsel mogelijk te maken.

<u>Zorgplicht voor doelmatige inzameling en verwerking van hemelwater</u>
De hemelwaterzorgplicht is verankerd in artikel 3.5 van de Waterwet. Op particulier terrein is de eigenaar van het terrein primair verantwoordelijk voor de afvoer van het hemelwater. Hij/ zij dient het hemelwater af te voeren naar het oppervlaktewater of in de bodem te infiltreren. Uitgangspunt hierbij is dat hemelwater schoon is. Wanneer het hemelwater te verontreinigd is, dient het afvalwater ter plaatse, door de houder, te worden gezuiverd. De gemeente biedt in zijn algemeenheid een voorziening aan waarop overtollig hemelwater kan worden geloosd. Dit is in bestaande situaties meestal het gemengd rioolstelsel, maar het kan ook een hemelwaterriool, sloot, greppel of een wadi zijn (een laagte waarin het regenwater zich kan verzamelen en in de bodem kan infiltreren).

De uiteindelijke keuze voor de wijze van omgaan met afvloeiend hemelwater wordt op lokaal niveau bepaald op basis van een integrale afweging. Hierbij wordt gekeken naar de bodemgesteldheid, de waterstructuur en de stedenbouwkundige inrichting van de omgeving. Daarbij wordt uiteindelijk de meest doelmatige keuze gemaakt op basis van de lokale omstandigheden.

Met het opstellen van dit Watertakenplan is tevens een verordening voor Hemel- en grondwater opgesteld en is gelijk met het Watertakenplan vastgesteld. In deze verordening is opgenomen dat het afkoppelen van hemelwater verplicht kan worden gesteld indien dat door de gemeente is gewenst. Dit kan bijvoorbeeld worden ingezet bij afkoppelprojecten, zodat een maximaal rendement kan worden behaald van de gemeentelijke investering. Afkoppelen bij particulieren en bedrijven gaat uiteraard altijd in overleg. Daarnaast kan deze verordening worden ingezet bij ongewenste hemelwateraansluitingen in het buitengebied op drukriolering. De verordening is als bijlage bij dit watertakenplan opgenomen.



Zorgplicht voor voorkomen/beperken van schade door grondwateroverlast

De gemeentelijke zorgplicht voor het voorkomen/beperken van grondwateroverlast is in 2009 gedefinieerd in de Waterwet, artikel 3.6. Het gaat om in het openbaar gemeentelijke gebied treffen van maatregelen om structurele nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken. Voorwaarde hierbij is dat de te treffen maatregelen doelmatig zijn en niet tot de zorg van het waterschap of de provincie behoren.

De gemeente richt zich met name op maatregelen van waterhuishoudkundige aard. Ze kunnen bestaan uit het inzamelen, bergen, transporteren en het nuttig toepassen van schoon water. Het af te voeren grondwater kan afkomstig zijn van openbaar terrein en van particuliere percelen. Voor de inzameling, verwerking en eventueel afvoeren op particulier terrein is de perceeleigenaar verantwoordelijk. Dat geldt tevens voor het uitvoeren van bouwtechnische maatregelen van het bouwwerk (bijvoorbeeld een waterdichte kelder). Of het treffen van waterhuishoudkundige maatregelen zoals aanleggen en onderhouden van drainage.



Het grondwaterbeleid van de gemeente is omschreven in bijlage 6. In paragraaf 3.3.3 worden hoofdlijnen toegelicht.

2.1.2 Waterbeheer en wateropgave bebouwd gebied

Voor het waterbeheer in het bebouwd gebied vormt de ‘Notitie Stedelijk Waterbeheer’ van waterschap Noorderzijlvest het beleidskader. De waterplannen van de voormalige gemeenten zijn beleidsmatig door vertaald in het watertakenplan.

Stedelijke wateropgave

Als gevolg van klimaatverandering vinden steeds vaker hevige neerslaggebeurtenissen plaats. Alhoewel het optreden van water op straat geen probleem hoeft te zijn, wil de gemeente dat schade en overlast zo veel mogelijk wordt voorkomen. Berekening van het rioolstelsel en de gemeentelijke waterstructuur op dit soort gebeurtenissen geeft meer inzicht in eventuele ongewenste gevolgen van heviger neerslag. Het huidige beleid richt zich op klimaatadaptatie: het beter bestand worden tegen extreme buien en tegen hittestress. In het gezamenlijke programma met waterschap Noorderzijlvest wordt hierop ingezet. Dit programma kan eventueel nog wijzigen door de uitkomsten van de uitvoering van de klimaatstresstest.

Beleidsnotitie Water en Ruimte
In deze notitie heeft het waterschap haar beleid ten aanzien van het stedelijk waterbeheer uitgewerkt. In plaats van 'stedelijk' mag hier gelezen worden dat het vooral over water in bebouwd gebied gaat. De notitie behandelt de visie van het waterschap op het stedelijk waterbeheer en welk beleid daarvoor relevant is. Een belangrijk aspect is de afstemming met de ruimtelijke ordening. Dit wordt toegepast op de verschillende onderdelen van het stedelijk waterbeheer. Ook de onderlinge afspraken over beheer en onderhoud komen aan bod. In de notitie geeft het waterschap ook aan waar de gemeenten aan moeten voldoen als het om inrichting en dimensionering van watergangen en vijvers gaat.

Waterkwaliteitsbeheer
Het beheer van de waterkwaliteit is een taak van het waterschap. Het raakt echter sterk aan het gemeentelijk beheer. Ook kent de gemeente een aantal waterpartijen waarvan zij eigenaar en beheerder is. Het groenbeheer en het baggeren en schoonhouden van deze waterpartijen is een gemeentelijke taak, die deels uit de rioolheffing wordt gefinancierd, omdat deze waterpartijen een waterafvoerende functie hebben

2.1.3 Kaderrichtlijn Water
In 2009 is het eerste stroomgebiedsbeheerplan als uitwerking van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) in werking getreden. Eind 2015 is de "Afstemmingsnota Schoon en gezond water Noord-Nederland" vastgesteld. Deze nota regelt de implementatie KRW in de planperiode 2016 – 2021 in de deelstroomgebieden Rijn-Noord, Nedereems en Eems-Dollard.

De nota licht deze wijzigingen op het beleid van de vorige periode toe, schetst de voortgang van de uitvoering en geeft aan in hoeverre de doelen bereikt worden. De voorgestelde maatregelpakketten voor de planperiode (2016-2021) van de waterbeheerders zijn gericht op het terugdringen van nutriënten in en rond de watersystemen. Daarnaast wordt ingezet op het voortzetten van herinrichtingsmaatregelen. De herinrichtingsmaatregelen worden zoveel mogelijk gecombineerd met de door de provincies te realiseren Nationaal Natuurnetwerk Nederland (voorheen EHS) en Natura2000 gebieden.

Gemeenten hoeven zelf geen maatregelen te nemen. Het waterschap voert de meeste maatregelen uit, deze bestaan in Groningen voornamelijk uit inrichtingsmaatregelen (bijvoorbeeld natuurvriendelijke oevers), baggeren en onderzoek.



2.1.4 Samenwerkingsovereenkomst Groningen en Noord-Drenthe

In 2014 is de regionale samenwerking in de waterketen vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst (SOK). Er doen in totaal 16 gemeenten, 2 waterschappen en 2 waterbedrijven mee in deze samenwerking. Er wordt beoogd om op regionale schaal bij te dragen aan de realisatie van de doelen uit het Bestuursakkoord Water. In de regio gebeurt dit door:

- Het voeren van regie tussen de clusters en de regio, hiertoe is een waterregisseur aangesteld;
- Het organiseren van diensten op het gebied van meten en monitoren en van gegevensbeheer;
- Het faciliteren van activiteiten in de clusters door kennisuitwisseling en opschaling van projecten (één keer het wiel uitvinden).

Het programma van het Westerkwartier zoals dat is opgenomen in het Watertakenplan is afgestemd op de regionale aanpak. Vanuit het cluster wordt conform de afspraken in de SOK een bijdrage geleverd voor de regionale werkzaamheden.
In 2019 is een nieuw waterakkoord vastgesteld om de samenwerking in de regio Groningen & Noord Drenthe voort te zetten. Dit waterakkoord loopt tot 2025 en richt zich met name op klimaatadaptatie, personele kwetsbaarheid, omgevingswet en duurzaamheid. Maar ook op de bijdrage die we vanuit de watertaken op de energietransitie kunnen leveren.

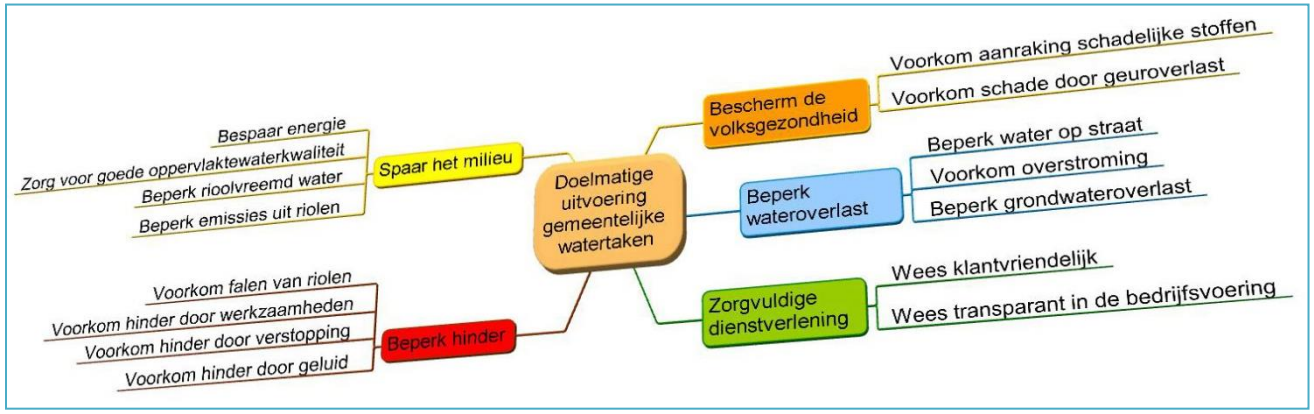
2.2 Definitie doelen gemeentelijke watertaken

Voor het definiëren van doelen binnen de uitvoering van de gemeentelijke watertaken hebben we gebruik gemaakt van de DoFEMaMe methode uit de Leidraad Riolering van RIONED. De methodiek is gebruikt om de uitvoering van de watertaken te structureren en om ervoor te zorgen dat doelen en middelen logisch met elkaar verbonden worden.

DoFEMaMe = Doelen, Functionele Eisen, Maatstaven en Meetmethoden

Leidraad Riolering (RIONED) Module A1050
Met de beschrijving van doelen en functionele eisen legt u de gewenste situatie van de toestand en het functioneren van afval-, regen- en grondwatervoorzieningen in uw gemeente vast. Door vervolgens maatstaven en de daarbij behorende meetmethoden te formuleren, maakt u de invulling van de gemeentelijke watertaken concreet en toetsbaar. Het toetsen van doelen aan de maatstaven vormt de basis voor de evaluatie van de afgelopen periode en voor de in de komende periode benodigde middelen. Zo kunt u continu leren en verbeteren, zoals ook assetmanagement beoogt.

Met behulp van de DoFEMaMe methode zijn vijf bestuurlijke doelen beschreven. In bijlage 3 is de DoFEMaMe tabel opgenomen, waarin de vijf doelen verder zijn uitgewerkt en waarvan de functionele eisen, maatstaven en meetmethoden zijn afgeleid. Deze tabel is technisch en inhoudelijk van aard en vormt het gereedschap van de rioolbeheerder. Om de methode toegankelijk te maken en geschikt als besturingsinstrument, is ze samengevat in onderstaande figuur:



Hierbij is het van belang hoe de begrippen overlast en hinder worden gedefinieerd. In deze methodiek wordt onder overlast situaties verstaan die de grens van hinder overschrijden. Te denken valt aan (economische) schade, ernstige last of belemmering. Uit het oogpunt van doelmatigheid is enige hinder als gevolg van zware neerslag acceptabel. Daarbij gaat het bijvoorbeeld over water op straat gedurende beperkte tijd en het overstorten van verdund rioolwater op oppervlaktewater. Ook enige geurhinder bij extreme droogte of neerslag wordt acceptabel geacht.

- **Hinder:** korte tijd (15 tot 30 minuten) beperkte hoeveelheden ‘water op straat’.
- **Ernstige hinder:** enige tijd (30 minuten tot twee uur) forse hoeveelheden ‘water op straat’, met ondergelopen tuinen, tunnels en opdrijvende putdeksels.
- **Overlast:** langdurig en op grotere schaal ‘water op straat’, met water in winkels, woningen met materiële schade en mogelijk ook ernstige belemmering van het (economische) verkeer.

2.3 Sturen op doelen

Om te kunnen sturen op de uitvoering van de gemeentelijke watertaken zijn voor de verschillende onderdelen doelmatigheids-KPI's ontwikkeld, zogenaamde Kritieke Prestatie-Indicatoren. Klantvriendelijk is bijvoorbeeld geen eenduidig begrip: vriendelijk de telefoon aannemen is wat anders dan direct een reparatie uitvoeren. Het tweede kost natuurlijk gelijk ook meer tijd en geld.

Kritieke prestatie-indicatoren (ook wel *kritische* in plaats van *kritieke*) afgekort **KPI**'s, Dit zijn variabelen om prestaties van bedrijfsvoering te analyseren. Kritieke prestatie-indicatoren zet doelstellingen om in meetbare variabelen. Hierdoor valt duidelijk af te lezen of een organisatie op koers ligt voor de doelstellingen.
Bron: Wikipedia

Bij de uitwerking van de KPI's is uitgegaan van een algemene streefwaarde en een toepassingsgebied om maatwerk per situatie te kunnen leveren. Het gemeentebestuur stelt de streefwaarde vast en geeft daarmee invulling aan het kwaliteitsniveau waarop de watertaken worden uitgevoerd. Bij het definiëren van de KPI's is het sturen op hoofdlijnen het uitgangspunt. Er zijn vijf bestuurlijke doelen beschreven. Hieruit zijn vijf KPI's afgeleid. In onderstaande figuur zijn deze toegelicht:



	Bestuurlijk doel	KPI
1	Risico's voor de volksgezondheid door aanraking schadelijke stoffen en geuroverlast maximaal beperken.	Geen ongevallen met schadelijke gevolgen voor de volksgezondheid.
2	Beperk wateroverlast door water op straat en beperk overstroming maximaal	Alle stelsels dienen (theoretisch) te voldoen aan de standaard regenbui, behoudens gebieden die zijn aangewezen met hogere norm. Risico's van zwaardere buien zijn bekend. Geen water in woningen en bedrijfspanden. Optimaliseer de maaiveldinrichting en waterafvoer, onder andere via greppels en sloten.
3	Beperk hinder door falen van riolen en door verstopping of werkzaamheden.	Beperk instortingen (falen) van riolen waardoor bovengrondse infrastructuur niet meer bruikbaar is. Maximale levensduur is inzet, waarbij risico's door tijdige inspectie worden geminimaliseerd. Geen verstopping rioolbuizen. Minimale overlast door (vervangings-) werkzaamheden. Optimaliseer de maaiveldinrichting.
4	Zorg voor goede oppervlaktewater-kwaliteit, voer zo weinig mogelijk schoon water af naar de zuivering.	Emissies naar oppervlaktewater hebben geen onaanvaardbare invloed op de waterkwaliteit, deze moet voldoen aan de wettelijke criteria (maatwerk). Zo weinig mogelijk schoon water (:rioolvreemd water) via riolering naar de zuivering. Foutaansluitingen herstellen. Preventie door voorlichting en communicatie.
5	De klant staat voorop. Aantal klachten zit onder het landelijk gemiddelde.	Tijdige en volledige communicatie, goed waterloket. Klachten en meldingen adequaat beantwoorden en/of verhelpen.

Als meetmethoden worden daarbij gehanteerd:

- Klachten en meldingen goed registreren en evalueren;
- Afhandelingstijd van klachten en meldingen;
- Uitvoeren controleberekening/ risico-inschatting door middel van rioolberekening met een extreme bui;
- Resultaten van reinigen en inspecteren riolen;
- Meten aan gemalen, riolen, overstorten en waterkwaliteit.

De KPI's in bovenstaande tabel vormen een (bestuurlijke) samenvatting van de DoFEMaMe tabel in bijlage 3. Hierin zijn de maatstaven en meetmethoden gespecificeerd en uitgewerkt.



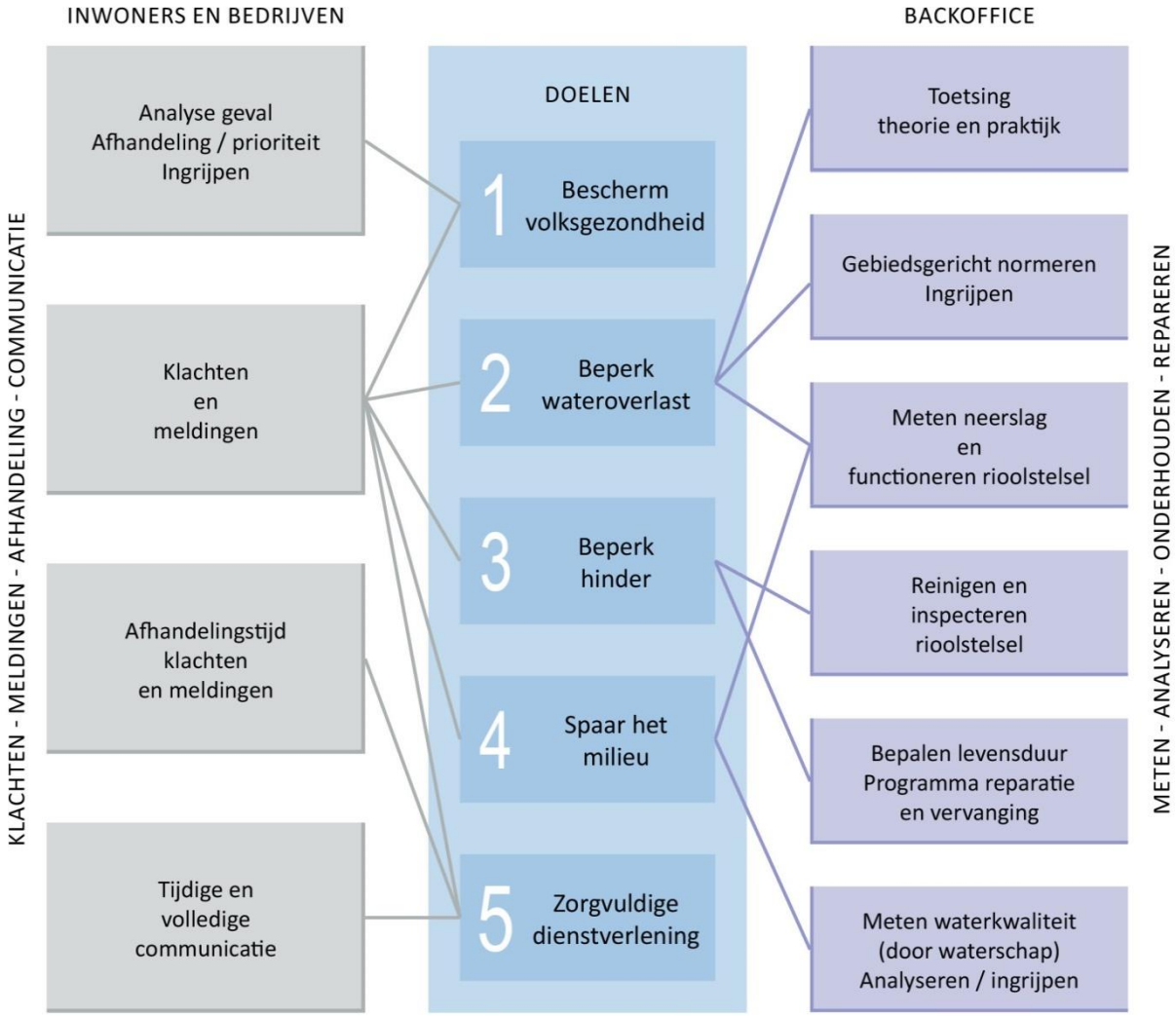
Sturing

Beheren van riolen en stedelijk water is gestoeld op doelmatige zorg en verantwoordelijkheid, het onderhouden en verrichten van handelingen waardoor de functie voor de toekomst gewaarborgd blijft. De rapportage over de doelrealisatie wordt daarom vormgegeven als een kwalitatief (volg)systeem: Wat doe je, op welke manier doe je het en hoe ontwikkelt het zich in de tijd.

De vijf doelen richten zich op twee aspecten:

1. Hoe gaan we om met onze inwoners en bedrijven?
2. Hoe organiseren we de watertaken professioneel en doelmatig?

In onderstaand schema zijn de kernaspecten benoemd waarop gestuurd zal worden.



Kernaspecten sturen op doelen

3 Strategie

De gemeentelijke watertaken afstemmen en zo slim mogelijk uitvoeren tegen maatschappelijk laagste kosten. Leren van elkaar en de meest efficiënte strategie kiezen die daarbij hoort. Daarvoor is goed inzicht in de kwaliteit en in werking van het water- en rioolsysteem onmisbaar. Het gehele water- en rioolsysteem wordt beheerd op basis van risico's. De risico's van falen van objecten en de effecten van falen zijn in kaart gebracht.

Onze nieuwe gemeente Westerkwartier werkt samen in de regio Groningen-Noord Drenthe en met Wetterskip Fryslan. Op basis van de in hoofdstuk 2 geformuleerde doelen wordt in dit hoofdstuk de strategie uitgewerkt om deze doelen te realiseren in de periode 2020 tot en met 2024.



3.1 Inleiding

De afgelopen jaren is gewerkt aan zo efficiënt en effectief mogelijk beheer en onderhoud. In voorgaande hoofdstukken zijn onze visie, de doelen en de evaluatie beschreven. De strategie dient om de vertaling te maken van doelen naar concrete maatregelen. Daarbij leren we van onze ervaringen en ontwikkelen we het beheer van de watertaken verder om tot doelmatige en efficiënte maatregelen en investeringen te komen. De strategie leidt tot concrete maatregelen voor de gemeente Westerkwartier en het waterschap Noorderzijlvest.

3.2. De aanpak van gemeente Westerkwartier

Riolering is een schakel in de afvalwaterketen. Riolering omvat de inzameling van afvalwater en overtollig regen- en grondwater. De inzameling gebeurt naar de rioolwaterzuivering of naar oppervlaktewater. De afvalwaterketen vormt het geheel van inzameling, transport, zuivering van afvalwater en lozing of grondstof. Voegen we hier de winning en distributie van drinkwater aan toe, dan spreken we van de waterketen.

Het Watertakenplan gaat uit van een integrale benadering. Niet de gemeente, het waterschap, waterbedrijf, bedrijf of particulier staat centraal, maar het functioneren van de keten en het systeem als geheel. Om de integrale benadering vorm te geven, is voor een benadering van de afvalwaterketen in zes onderdelen gekozen:

1 IN	Productie van (afval)water en gebruik van het watersysteem: inwoners en bedrijven
2 Inzameling & Transport	Transport van (afval)water via riolen: van het aanleverpunt tot een rioolgemaal of rioolwaterzuivering, zorgplicht voor hemelwater en grondwater
3 Bemaling	Het overdrachtspunt van gemeente naar waterschap, waar gestuurd kan worden: de schakel tussen rioolsysteem en zuiveringssysteem.
4 Zuivering	Zuiveren van het afvalwater in een RWZI: Rioolwaterzuiveringsinrichting
5 UIT	Gebruik van producten die bij het zuiveringsproces vrijkomen
Het contextuele onderdeel, dat onlosmakelijk met de afvalwaterketen is verbonden:	
6 Het watersysteem	Sloten, plassen, kanalen en al het andere (grond)water dat in onze leefruimte voorkomt, en dat op verschillende plekken verbindingen kent met de waterketen.

De strategie wordt gekoppeld aan de doelen uit hoofdstuk 2. De vijf doelen worden praktisch vertaald naar maatregelen en beheeractiviteiten.

Twee doelen richten zich op communicatie, meldingen, klachten en afhandeling hiervan. Het betreft doel 1: ‘bescherm de volksgezondheid’ en doel 5: ‘zorgvuldige dienstverlening’. De huidige werkwijze van het klantcontactcentrum wordt gecontinueerd de uitvoering waarbij vakinhoudelijke ondersteuning en uitvoering wordt geleverd door het team Beheer & Realisatie.

De overige drie doelen worden behaald door de uitvoering van een aantal taken en activiteiten:

Doel 2: Beperk wateroverlast
Om dit doel te kunnen realiseren is een continu inzicht nodig in het functioneren van het rioolstelsel. Dit behelst het uitvoeren van metingen en het reinigen en inspecteren van riolen. Ook het monitoren van gemalen en overstorten valt hier onder. De gegevens moeten gestructureerd worden bijgehouden zodat er ook berekeningen mee gemaakt kunnen worden.

Bij de aanleg van nieuwe voorzieningen worden ontwerpgrondslagen gehanteerd op basis van het gemeentelijke programma van eisen en gebiedskennis, opgedaan door middel van metingen en inspecties. Regelmatig worden rioolstelsels onder andere met deze gegevens doorgerekend om te zien of ze nog voldoende robuust en klimaatbestendig zijn.

Doel 3: Beperk hinder
Om dit doel te realiseren is inzicht nodig, zoals bovenstaand omschreven. Hinder wordt ook beperkt door het dagelijks functioneren van aansluitingen, kolken en leidingen te garanderen. Daartoe vinden dagelijks onderhouds- en reinigingswerkzaamheden plaats. Door de resterende levensduur van riolering zo nauwkeurig mogelijk te bepalen en de riolering in te delen naar verschillende typen, kan op basis van risico's worden gestuurd (= risico-gestuurd beheer). Voordat hinder ontstaat, moet door reparatie, renovatie of vervanging zijn ingegrepen. De hiervoor benodigde investeringen worden zo nauwkeurig mogelijk gepland voor de komende vier jaar.

Doel 4: Spaar het milieu
Dit doel wordt gerealiseerd door te monitoren wat de interactie is tussen de riolering en het oppervlaktewater. Gemeenten meten de uitstoot vanuit het rioolstelsel, het waterschap volgt de ontwikkeling van de waterkwaliteit. Als gevolg van stedelijke ontwikkeling kan het nodig zijn om de uitworp uit het rioolstelsel te verminderen. Tegelijk worden de nadelige gevolgen van de uitworp van riolering zoveel mogelijk hersteld door een zorgvuldige inrichting van het oppervlaktewater en door tijdig onderhoud, waaronder baggeren.

3.3. Effectief beheer gemeente Westerkwartier

Vanuit de ketenbenadering met de zes kernonderdelen, liggen binnen het kernonderdeel Inzameling & Transport de meeste kerntaken van de gemeente. In hoofdstuk 2 zijn vanuit de zorgplichten de Doelen, Functionele Eisen, Maatstaven en Meetmethoden (DoFEMaMe) afgeleid die het kader vormen voor de te nemen maatregelen. Hoofdstuk 2 vormt de bestuurlijke samenvatting van de DoFEMaMe tabel in de bijlage. Hierin zijn de maatstaven en meetmethoden gespecificeerd en uitgewerkt.

In deze paragraaf wordt per zorgplicht ingegaan op de gemeentelijke watertaken. Dit leidt gezamenlijk tot een totaalpakket van maatregelen en bijbehorende kosten. In paragraaf 3.4. is een overzicht gegeven van alle kosten en budgetten.
Bij de herindeling is het gebied Middag Humsterland van voormalig gemeente Winsum overgedragen aan de gemeente Westerkwartier. In dit gebied zijn 663 aansluitingen. Investeringen en budgetten hiervoor zijn naar rato opgenomen. Om goed inzicht te krijgen in dit gebied, wordt in 2019/2020 geïnspecteerd.



3.3.1 Zorgdragen voor inzameling afvalwater

Aanleg van nieuwe voorzieningen
Indien doelmatig wordt bij nieuwbouw gekozen voor een (verbeterd) gescheiden rioolsysteem. In het bouwbesluit is opgenomen dat water gescheiden aangeboden moet worden. De afweging wordt per plan of project gemaakt en is altijd maatwerk. Nieuwe innovatieve oplossingen worden gevolgd en waar mogelijk en haalbaar toegepast.

Binnen de gemeente zijn op de volgende locaties (nieuwbouw)ontwikkelingen of herinrichtingen bekend:

- Alberdaheerd II Marum
- Plan Synwood Marum
- Lindsterhof Marum
- Centrumplan Marum

- Oostindie M-Zone Leek
- Oostindie De Hoven Leek
- Nieuw Sintmaheerd Leek
- Locatie Tweemaster Leek
- Leeksterveld Leek
- Zevenhuizen-Oost Leek
- Oostwold Leek
- Enumatil Leek

- De Oostergast Zuidhorn
- Zuiderzon Zuidhorn
- Westerburcht Zuidhorn
- Meindertsma Grijpskerk

- ’t Roblespark Grootegast.
- Kroonsfeld Oldekerk
- Drachtsterweg Opende
- Nije Gast Grootegast

Op deze locaties vindt nieuwbouw plaats of wordt het gebied heringericht. In sommige gevallen wordt hiermee het aansluitingen uitgebreid en heeft dat invloed op het rioolsysteem. Daarnaast zijn herinrichtingen vaak een kans om het water- en rioolsysteem robuuster te maken. Dat wordt in vroegtijdig stadium beoordeeld.

De ontwikkelingen hebben geen directe invloed op het aantal heffingseenheden en zijn niet van grote invloed op de werking van het bestaande water- en rioolsysteem.



Rioolaansluitingen
Voor aansluitingen op het riool is de gemeente verantwoordelijk voor het deel in openbaar terrein. Op particulier terrein is de perceeleigenaar zelf verantwoordelijk. De werkwijze over hoe te handelen bij rioolverstoppingen, voorwaarden voor goed rioolgebruik, staat in bijlage 9 “rioolproblemen en aanvragen rioolaansluitingen”. Deze folder staat ook als te downloaden document op de website van de gemeente.

Gegevensbeheer
De basis van al het beheer en onderhoud ligt in het gegevensbeheer. Inzicht in het water- en rioleringssysteem kan alleen worden verkregen als het gegevensbeheer op orde is. Voor het gegevensbeheer wordt gebruik gemaakt van een beheersysteem GBI6.
Het beheersysteem is nagenoeg volledig en up-to-date. Via het beheersysteem worden tevens de graafmeldingen ontsloten zoals vereist in de Wet Informatie-uitwisseling Ondergrondse Netten (WION).

Aansluitingen op riolering of IBA
Volgens de Waterwet (voorheen Lozingenbesluit) dienen ongezuiverde lozingen van afvalwater in de bodem of op oppervlaktewater te worden opgeheven. Er zijn 596 IBA’s en 429 ongerioleerde percelen. 430 IBA’s liggen in het beheergebied van waterschap Noorderzijlvest en 166 IBA’s liggen in het beheergebied van Wetterskip Fryslan. De IBA's worden tot 2020 beheerd en onderhouden door waterschap Noorderzijlvest en Wetterskip Fryslan. Er is ontheffing van de zorgplicht voor de 429 percelen. Voor de periode na 2020 zijn we in gesprek met het waterschap om afspraken te maken over het beheer en onderhoud. Veel van de IBA’s zijn in de periode van 2004 t/m 2006 aangelegd. Wij verwachten na deze planperiode dan ook dat, gezien de levensduur, veel van deze installaties vervangen of gerenoveerd moeten worden. De komende planperiode willen we in beeld brengen of we ook op een andere manier met het afvalwater in het buitengebied om kunnen gaan. Mogelijk zijn er alternatieven voor de IBA’s.

Onderhoudswerkzaamheden
In Westerkwartier is het straatvegen, onkruidbestrijding en het reinigen van kolken aanbesteed op basis van een prestatiebestek. Kolken mogen max. 50% slib bevatten. Deze werkwijze wordt tijdens deze contractperiode voortgezet, maar daarna zal gekozen worden voor een bestek op basis van een inspanningsverplichting.

Het rioolstelsel wordt één keer per zeven jaar gereinigd en één keer per 15 jaar gereinigd en geïnspecteerd. Sturen op risico’s vraagt om een goed inzicht. De frequenties van reiniging en inspectie worden mede bepaald door het inzicht dat er is in het systeem. Snel vervuilende riolen worden vaker gereinigd. Daarnaast worden deze planperiode putfoto’s gemaakt om nog beter inzicht te krijgen in de vervuiling van het riool, zodat dit meer risicogestuurd kan worden opgepakt. Met de informatie van de putfoto’s kan heel gericht een plan worden gemaakt voor reiniging en inspectie.

Door dit goede inzicht in kwaliteit van het rioolstelsel, kunnen de investeringen voor vervanging op basis van kwaliteit worden gemaakt. Alle informatie van de rioolinspecties worden in het beheerpakket verwerkt en gebruikt om een maatregelenprogramma op te stellen. Voor de inspecties is een budget opgenomen in de exploitatie.

Voor ontwikkelingen in de gemeente worden reiniging en inspecties op projectbasis uitgevoerd, om te bepalen of er werk-met-werk gemaakt kan worden.

Door wegenfrequent te vegen komt er minder vuil in de kolken terecht. Hierdoor is de kans op verstoppingen minder groot en blijven de kolken en riolen schoner. Om die reden is besloten dat 50% van de veegkosten wordt toegerekend aan de rioolheffing.

Gemalen en randvoorzieningen worden één keer per jaar gereinigd, geïnspecteerd (conform BRL) en onderhouden (klein onderhoud). Hoofdgemalen die snel vervuilen worden twee keer per jaar gereinigd. Aan de hand van die inspecties wordt jaarlijks een maatregelenprogramma opgesteld en uitgevoerd. De kosten hiervoor zijn opgenomen in de exploitatie en investeringen.

Inspectie, reiniging en verhelpen van gebreken aan gemalen (hoofd- en minigemalen) wordt uitbesteed. Er wordt gebruik gemaakt van het SAM beheersysteem. Drie van de vier gemeenten maakten al gebruik van hetzelfde telemetriesysteem, deze planperiode wordt dat volledig geharmoniseerd.

Persleidingen
Rioolwater wordt veelal onder vrijverval afgevoerd naar een rioolgemaal en vervolgens door middel van persleidingen over grotere afstanden afgevoerd naar andere bemalingsgebieden of de RWZI van het waterschap. Persleidingen vormen een belangrijk onderdeel voor het afvoeren van afvalwater. We willen alle persleidingen daarom de komende periode een keer preventief reinigen. Persleidingen waarvan we weten dat deze snel verstoppen willen we periodiek preventief reinigen. Een keer per twee jaar. Ook willen we de persleidingen deze planperiode inmeten. Dit kan door er bijvoorbeeld een zender door te sturen en het tracé vervolgens uit te lezen. Daarnaast willen we bij de belangrijke persleidingen voorzieningen treffen zodat deze bij verstoppingen en calamiteiten makkelijk gereinigd kunnen worden.

Instroompunten persleidingen.
Rioolputten en leidingen waar persleidingen in lozen worden vaak aangetast door rioolgas. Hierdoor wordt het beton aangetast. Deze locaties worden vaker dan andere leidingen en putten vervangen of gerenoveerd. De afgelopen jaren hebben we op diverse locaties maatregelen aan de bron (gemaal) genomen om door middel van toevoegen van lucht deze aantasting te verminderen of op te heffen. De komende planperiode willen we alle locaties waar de aantasting zich voordoet aanpakken: de huidige aantasting wordt verholpen en met maatregelen aan de bron willen we voorkomen dat zich nieuwe aantasting gaat voordoen.

Jaarlijks wordt op praktische wijze een uitvoeringsprogramma opgesteld, waarin het beleid en de strategie uit het watertakenplan worden vertaald naar jaarlijkse maatregelen.

Een overzicht van activiteiten die zijn uitbesteed:
- Onderhoud gemalen
- Reiniging & Inspectie
- Onderhoud watergangen
- Reinigen kolken en straatvegen



Kwaliteit van riolering
De kwaliteit van het rioolstelsel wordt beoordeeld aan de hand van de inspecties (op basis van NEN3398). Door eigen waarneming worden de strengen geprioriteerd. Deze beoordelingen worden geclassificeerd in de volgende drie categorieën:

- Afstroming: bijvoorbeeld door verstoppingen, wortelingroei, instekende inlaten.
- Waterdichtheid: bijvoorbeeld door lekkage bij verbindingen of aansluitpunten.
- Stabiliteit: zoals aantasting van de buis, scheurvorming.

Reparatie, renovatie en vervanging van riolering
De noodzakelijke maatregelen zijn bepaald aan de hand van kwalitatieve gegevens. Uiteraard wordt riolering alleen vervangen als dat kwalitatief noodzakelijk is. Voor de langere termijn wordt gebruik gemaakt van theoretische gegevens, om zo goed mogelijk te kunnen anticiperen op eventuele vervangingspieken.
Recent is het project risicogestuurd beheer uitgevoerd waarin aan de hand van kwalitatieve gegevens en een inschatting van risico's een uitvoeringsprogramma is opgesteld. Met dit project is een grote stap gezet in het kader van sturen op risico's en daarmee besparing van kosten. Investeringen zijn uitgesteld en levensduur wordt optimaal benut. Het project heeft geleid tot een concreet uitvoeringsprogramma. De kosten van het uitvoeren van de maatregelen zijn opgenomen in de rioolheffingsberekening en hoofdstuk 4 weergegeven.



Functioneren van de riolering
Wij hebben voor alle kernen een basisrioleringsplan (BRP) opgesteld om goed inzicht te hebben in het functioneren van het water- en rioolsysteem. Het BRP voor de gehele gemeente moet deze planperiode worden geactualiseerd.
De wens is om de theoretische modellen met de meetgegevens te toetsen aan de praktijk, zodat steeds meer en beter inzicht ontstaat. Tevens worden meetgegevens gebruikt om neerslaggebeurtenissen te kunnen analyseren.
Hiervoor moet een meetplan worden opgesteld. Hierbij zoeken we aansluiting bij de andere waterketenpartners.



Bij totaal 25 bergbezinkvoorzieningen en bij 22 riooloverstorten wordt op dit moment gemeten. Deze informatie moet worden gebruikt bij het opstellen van nieuwe BRP's en verschaft ons inzicht in de feitelijke werking van het rioolstelsel, bijvoorbeeld bij hevige buien. Door prioriteiten van andere werkzaamheden, heeft het meten en monitoren de afgelopen planperiode onvoldoende aandacht gekregen. Meten monitoren zal in de waterketensamenwerking worden opgepakt. Door als regio gezamenlijk te meten ontstaat er een beter inzicht in het functioneren van het hele afvalwatersysteem.

Overzicht van reguliere beheer- en onderhoudsmaatregelen

Maatregel	Frequentie
Vegen goten en straat	6x/jaar
Reinigen rioolstelsel	1x/7 jaar (gemiddeld)
Inspecteren rioolstelsel	1x/15 jaar
Kolken reinigen (conform BRL)	1 à 2x/jaar
Gemalen en randvoorzieningen inspectie	1x/jaar
Gemalen en randvoorzieningen reiniging+onderhoud	1x/jaar

Knelpunten
In voormalig gemeente Leek is in het verleden veel verbeterd gescheiden riool aangelegd. Bij dit systeem stroomt alsnog veel (schoon) regenwater af naar de rioolwaterzuivering. Voor verschillende gebieden wordt onderzocht of het haalbaar is om deze systemen om te bouwen naar een volledig gescheiden rioolstelsel. Dit heeft zowel bij de gemeente als bij de waterschappen prioriteit.
Bij ontwikkelingen of rioolvervangingen wordt bekeken of het gewenst is om de afvoercapaciteit te vergroten en eventueel hoe dat op een efficiënte wijze kan worden uitgevoerd. Mogelijke maatregelen om overlast door water op straat weg te nemen zijn berging op straat, afkoppelen, sturing van het water op straat naar onverhard oppervlak naast de weg (groenstrook) of naar een iets lager gelegen plein of parkeervakken.

Communicatie
De nieuwe Waterwet gaat uit van samenwerking en overleg. Samenwerking vormt de basis voor het bereiken van de doelstellingen. Naast communicatie voor educatie, voorlichting en gedragsbeïnvloeding is het van belang de burgers en bedrijven optimaal te informeren over de besteding van de rioolheffing (verantwoording) en te informeren over projecten en eventueel daaruit voortkomend tijdelijk overlast. De communicatie wordt waar mogelijk in samenwerking opgepakt. Uiteraard is de gemeente altijd bereid meer informatie te verstrekken en burgers en bedrijven persoonlijk te woord te staan. Optimale communicatie is een standaard en geïntegreerd onderdeel bij de uitvoering van projecten.

3.3.2 Werken aan een robuust en veilig riool- en watersysteem
Volgens de regenwaterzorgplicht moet de gemeente zorg dragen voor een doelmatige inzameling van regenwater voor zover redelijkerwijs van een particulier niet kan worden gevraagd om dit water in de bodem of naar het oppervlaktewater te brengen. Met een verordening afvoer regenwater en grondwater bestaat de mogelijkheid om het lozen van regenwater op een gemengd of vuilwaterriool te beëindigen.

Naast riolering komen ook voorzieningen ten behoeve van het afvloeiende hemelwater voor die niet tot de riolering behoren en in beheer zijn bij de gemeente. Bijvoorbeeld sloten, greppels en watergangen met bijbehorende duikers en oeverconstructies. Voor de inzameling en afvoer van het afvloeiend regenwater in nieuwbouwlocaties wordt zoveel mogelijk regenwater afgekoppeld. Voor het bestaand stedelijk gebied worden de kansen voor afkoppelen zoveel als mogelijk benut. Kosten voor het beheer van de regenwatervoorzieningen vallen onder de exploitatiekosten.

Water op straat
De gemeente stelt als criterium dat er volgens de berekeningen gemiddeld per locatie niet vaker dan eens per twee jaar ernstige hinder mag voorkomen.
Hierbij maken we onderscheid in drie verschillende gradaties van water op straat: hinder, ernstige hinder en overlast:

- **Hinder:** korte tijd (15 tot 30 minuten) beperkte hoeveelheden ‘water op straat’.
- **Ernstige hinder:** enige tijd (30 minuten tot twee uur) forse hoeveelheden ‘water op straat’, met ondergelopen tuinen, tunnels en opdrijvende putdeksels.
- **Overlast:** langdurig en op grotere schaal ‘water op straat’, met water in winkels, woningen met materiële schade en mogelijk ook ernstige belemmering van het (economische) verkeer.



Klimaatverandering
Klimaatverandering raakt onze samenleving in de volle breedte. Voor welk beleidsdomein je ook verantwoordelijk bent, je zult in toenemende mate rekening moeten houden met de directe en indirecte effecten van klimaatverandering. Concreet gaat het om de volgende trends:

- Wateroverlast: het wordt natter.
- Hitte: het wordt warmer.
- Droogte: het wordt droger.
- Overstroming: de zeespiegel en rivierstanden stijgen.

We moeten onze dorpen, steden en het buitengebied zó inrichten dat we voorbereid zijn op het toekomstig klimaat, dit noemen we Ruimtelijke Adaptatie. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar het ondergrondse systeem, maar ook naar de bovengrond. In sommige gevallen is het beter om water tijdelijk bovengronds te parkeren in groenstroken of daarvoor ingerichte terreinen welke in periodes dat ze niet voor waterberging worden gebruikt eventueel een andere functie kunnen vervullen.

Het water- en rioolsysteem in de gemeente wordt in nieuwe berekeningen getoetst op extreme neerslaggebeurtenissen. In dat geval mag er geen schade in panden optreden.
Gemeente en waterschap moeten eind 2019 een stresstest wateroverlast hebben uitgevoerd. Bij deze stresstest komen locaties in beeld waar wateroverlast kan ontstaan. De gemeente heeft deze stresstest samen met waterschap Noorderzijlvest en Wetterskip Fryslan uitgevoerd. Voor deze planperiode hebben wij in het uitvoeringsprogramma al geanticipeerd op een aantal locaties welke gevoelig zijn voor wateroverlast en er in het kader van herinrichtingen, groot wegenonderhoud, of rioolvervanging al aan de openbare ruimte of riolering gewerkt gaat worden. Deze planperiode willen we ons dus focussen op locaties waar al gewerkt gaat worden. Werk met werk maken. Voorbeelden hiervan zijn onder andere de herinrichting in Aduard en de omgeving van de GP-Beukemalaan te Grootegast. Voor de periode na deze planperiode willen we dan een nieuw maatregelprogramma opstellen waarbij locaties worden meegenomen die de komende planperiode niet worden meegenomen. Hiervoor zal dan ook de input uit de risicodialogen worden gebruikt.

Afkoppelen
Daar waar mogelijk wordt regenwater gescheiden afgevoerd. Er wordt kritisch gekeken naar de doelmatigheid als het gaat om extra investeringen voor het ontvlechten. Afkoppelen van regenwater dat valt op afvoerend verhard oppervlak wordt met name in gezet om de afvoercapaciteit van het rioolstelsel te vergroten. Hierbij wordt zoveel mogelijk aangehaakt bij bestaande werkzaamheden (werk-met-werk). Daarnaast kan vanuit de stresstest mogelijk een aanvullende opgave volgen.

Watergangen en duikers
De watergangen zijn voorzieningen van het water- en rioolsysteem die als functie hebben overtollig regenwater en grondwater af te voeren. Duikers

zijn buizen onder bijvoorbeeld wegen welke twee watergangen met elkaar verbinden. Voor een goede doorstroming en om wateroverlast te voorkomen is het nodig dat deze watergangen en duikers voldoende berging en afvoercapaciteit hebben. Dat betekent dat de duikers vrij van slib zijn en de watergangen voldoende doorstroming hebben om het water af te voeren. Verder moeten water- en overplanten de doorstroming niet belemmeren. Om die reden wordt 50% van de onderhoudskosten aan de watergangen (maaien, onderhoud), en 100% van het onderhoud aan de duikers toegerekend aan de rioolheffing.

Baggeren

Het baggeren van watergangen is noodzakelijk om de aan- en afvoer van de watergangen te garanderen, daarnaast om eventuele vervuiling vanuit de riooloverstorten en met regenwater meegespoeld sediment te verwijderen. Voor gemeente Leek en gemeente Zuidhorn is in 2017 een baggerplan opgesteld waaruit een baggeropgave is bepaald. Voor het resterende gebied zal in deze planperiode een baggerplan worden opgesteld. Tevens zal het deel van Leek en Zuidhorn dan geactualiseerd worden.

Het baggerbudget wordt gedekt vanuit de rioolheffing, indien het werkzaamheden betreffen die vallen onder de zorgplicht van de gemeente. Dat betreft baggeren in watergangen bij riooloverstorten of baggeren om de afvoer van regenwater te verbeteren. Deze kosten zijn vanaf 2019 opgenomen in de exploitatie.

Verordening afvoer regen- en grondwater

Tegelijk met het vaststellen van dit Watertakenplan is de Verordening afvoer regen- en grondwater vastgesteld. De verordeningsbevoegdheid omvat twee onderdelen:

1. Het stellen van voorwaarden aan het lozen van afvloeiend regenwater of van grondwater op of in de bodem of in een riool.
2. En het beëindigen van lozingen van afvloeiend regenwater of van grondwater in een vuilwaterriool (afkoppelen).

De verordeningsbevoegdheid beperkt zich tot de omgang met afvloeiend regenwater en grondwater. Het afkoppelen beperkt zich tot het vuilwaterriool en niet de andere vormen van riool en bodem.

Door deze verordening vast te stellen kunnen investeringen van de gemeente optimaal worden benut (afkoppelprojecten). Tevens kan in buitengebied worden gehandhaafd op aangesloten regenwater op het drukrioleringssysteem indien dat tot problemen leidt.
Afkoppelen gaat uiteraard altijd in overleg met de particulier of het bedrijf. Om afkoppelen van regenwateraansluitingen op het regenwaterriool te stimuleren wordt er een stimuleringsbijdrage ingevoerd. Inwoners en bedrijven kunnen bij afkoppelen van hun dakoppervlak een bijdrage van € 400,-- per bouwwerk ontvangen. Bij gedeeltelijk afkoppelen is dit naar rato. Bij bouwwerken groter dan 200 m2 komt er boven de € 400,- nog een bedrag per afgekoppeld oppervlak boven de 200 m2 bij. De verordening van deze regeling wordt tevens tegelijk met dit watertakenplan ter vaststelling aangeboden.

Daarnaast willen we een regeling invoeren die inwoners de mogelijkheid geeft om een regenton aan te schaffen. Dit draagt bij aan de bewustwording om anders om te gaan met water: regenwater kan hergebruikt worden, en regen wat opgevangen wordt in een regenton



hoeft niet door het riool te worden afgevoerd. Deze regenton kan bij de gemeente besteld worden. Na betaling van € 20,-- wordt de regenton thuisgebracht. Voorlopig geeft de gemeente de regentonnen zelf uit. We willen deze planperiode werken aan regeling waarbij we als gemeente de regentonnen subsidiëren, maar inwoners de regenton zelf bij bedrijven binnen het Westerkwartier kunnen aanschaffen.

3.3.3 Zorgplicht grondwater

Het is de verantwoordelijkheid van de gemeente om, voor zover doelmatig, maatregelen in de openbare ruimte te treffen die structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand zoveel mogelijk voorkomen of beperken. Daarnaast is de gemeente aanspreekpunt voor de burger en behandelt grondwaterklachten.
Deze planperiode wordt een grondwatermeetnet opgezet om meer inzicht te krijgen in de grondwaterstanden.

Oude riolen zijn vaak niet volledig waterdicht en werken daardoor drainerend. Bij vervanging van deze riolen door nieuwe waterdichte riolen is het daarom gewenst een drainagevoorziening van voldoende capaciteit aan te brengen. Particulieren moeten desgewenst hierop aan kunnen sluiten of op het bij vervanging aan te leggen hemelwaterriool. In sommige gevallen kan worden besloten, enkele jaren vóór een rioolvervanging, het grondwaterpeil te monitoren door het plaatsen van een peilbuis.

Grondwateroverlast
De gemeente heeft als doel dat er geen structurele overlast optreedt ten gevolge van te hoog grondwater in de gronden, waarvan de gemeente eigenaar is. Grondwateroverlast is structureel als de bestemming van het gebied ernstige hinder ondervindt van te hoge grondwaterstanden gedurende langere periodes per jaar welke niet te wijten zijn aan extreme situaties, zoals perioden met extreme neerslaghoeveelheden en hoge oppervlaktewater peilen. Vormen van overlast zijn natte kruipruimtes, natte tuinen, optrekkend vocht, gewasschade en andere vormen van overlast. Op basis van monitoring en klachtenregistratie kan worden bepaald of er sprake is van structurele overlast.

Bij ontwikkelingen en projecten wordt het grondwater standaard meegenomen in het onderzoek. Indien noodzakelijk worden maatregelen opgenomen om overlast te voorkomen of eventueel op te lossen, waarbij wordt gekeken naar ieders verantwoordelijkheid.
Meer informatie over het grondwaterbeleid is beschreven bijlage 6.

Drooglegging
Drooglegging is het verschil tussen vloerpeil en waterpeil. Voor woningen met kruipruimte is het advies een minimale drooglegging van 1,30 m. Voor woningen zonder kruipruimte 1,00 m. Voor bestaande bebouwing waar nieuwbouw gepleegd wordt geldt dat zoveel mogelijk bij de bestaande bebouwing aansluiting moet worden gezocht om ongewenste situaties in hoogteligging te voorkomen.



3.4 Benodigde budgetten

Onderzoek en planvorming
In deze planperiode moet onderzoek worden verricht en plannen worden opgesteld. In de hiervoor genoemde onderwerpen is dat beschreven. In het gezamenlijke maatregelenprogramma is beschreven welke onderzoeken in samenwerking met andere waterketenpartners worden opgepakt. De benodigde budgetten voor alle plannen en onderzoeken zijn opgenomen in de jaarlijkse exploitatie.

Maatregel	Kosten
Onderzoeken en adviezen (foutieve huisaansluitingen; rioolvreemdwater; knelpuntenanalyse e.d.)	€ 100.000
Kosten stresstest en maatregelplan klimaatadaptatie	€ 70.000
Opstellen BRP	€ 45.000
Licenties, hosting, abonnementen, contributies	€ 125.000
Meten en monitoren (grondwatermeetnet; overstortregistratie; neerslagradar; M&M regio)	€ 50.000
Reiniging en inspectie vrijvervalriool en duikers	€ 300.000
Reinigen kolken en goten	€ 140.000
Subsidies (afkoppelsubsidies; kosten regentonnenactie)	€ 25.000
Reparaties huis & kolkaansluitingen	€ 35.000
Reparaties vrijverval riool	€ 75.000
Reparaties, reiniging, inspecties, (NEN)keuringen rioolgemalen en persleidingen	€ 300.000
Electra	€ 150.000
IBA's	€ 90.000
Slootschonen (onderdeel watertakenplan)	€ 120.000
Baggerkosten	€ 200.000
Waterketensamenwerking (kosten uitvoeringsprogramma "water centraal")	€ 15.000
Totaal	**€ 1.840.000**



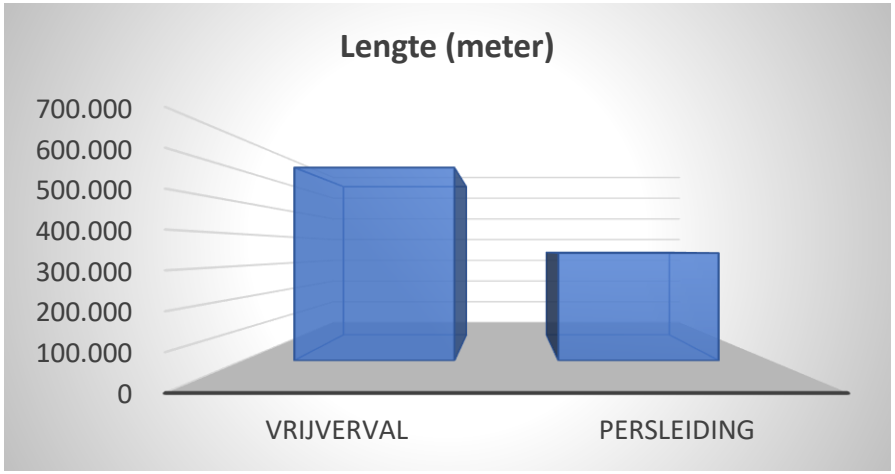
Investeringen
In de planperiode moeten riolen, gemalen en andere voorzieningen aangelegd, vervangen en verbeterd worden. Daarnaast speelt afkoppelen en klimaatadaptatie een grote rol. De uitgaven van deze activiteiten worden aangeduid met investeringsuitgaven. Deze worden afgeschreven en als kapitaallast (rente en afschrijving) ten laste van de rioolexploitatie gebracht. Hiermee worden investeringspieken gelijkmatiger ten laste van de rioolexploitatie gebracht.

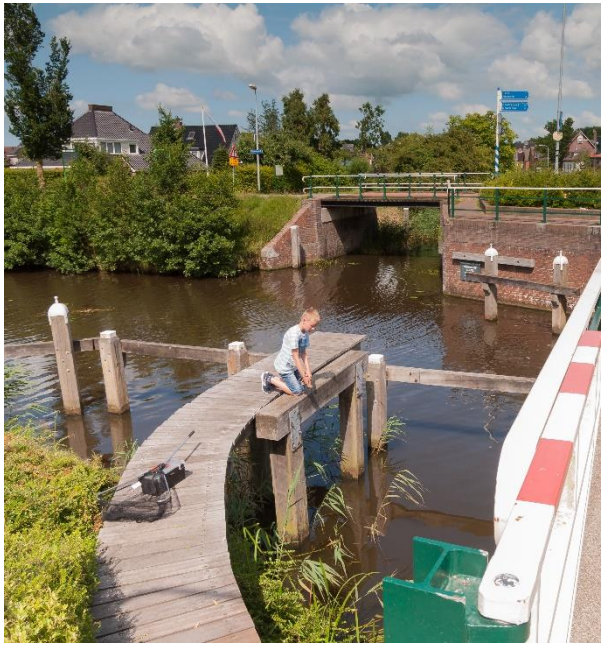
De volgende tabel geeft een overzicht van de investeringen voor de planperiode.

Totaal Westerkwartier	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Investering	€ 3.292.800	€ 3.375.760	€ 3.520.200	€ 3.416.960	€ 3.580.200	€ 3.525.200
Onderhoud	€ 250.000	€ 75.000	€ 75.000	€ 75.000	€ 75.000	€ 75.000
Totaal Westerkwartier	**€ 3.542.800**	**€ 3.450.760**	**€ 3.595.200**	**€ 3.491.960**	**€ 3.655.200**	**€ 3.600.200**

3.5 Overzicht van het totale areaal

Onderstaande grafiek geeft de opbouw van het rioolstelsel in stelseltype weer.





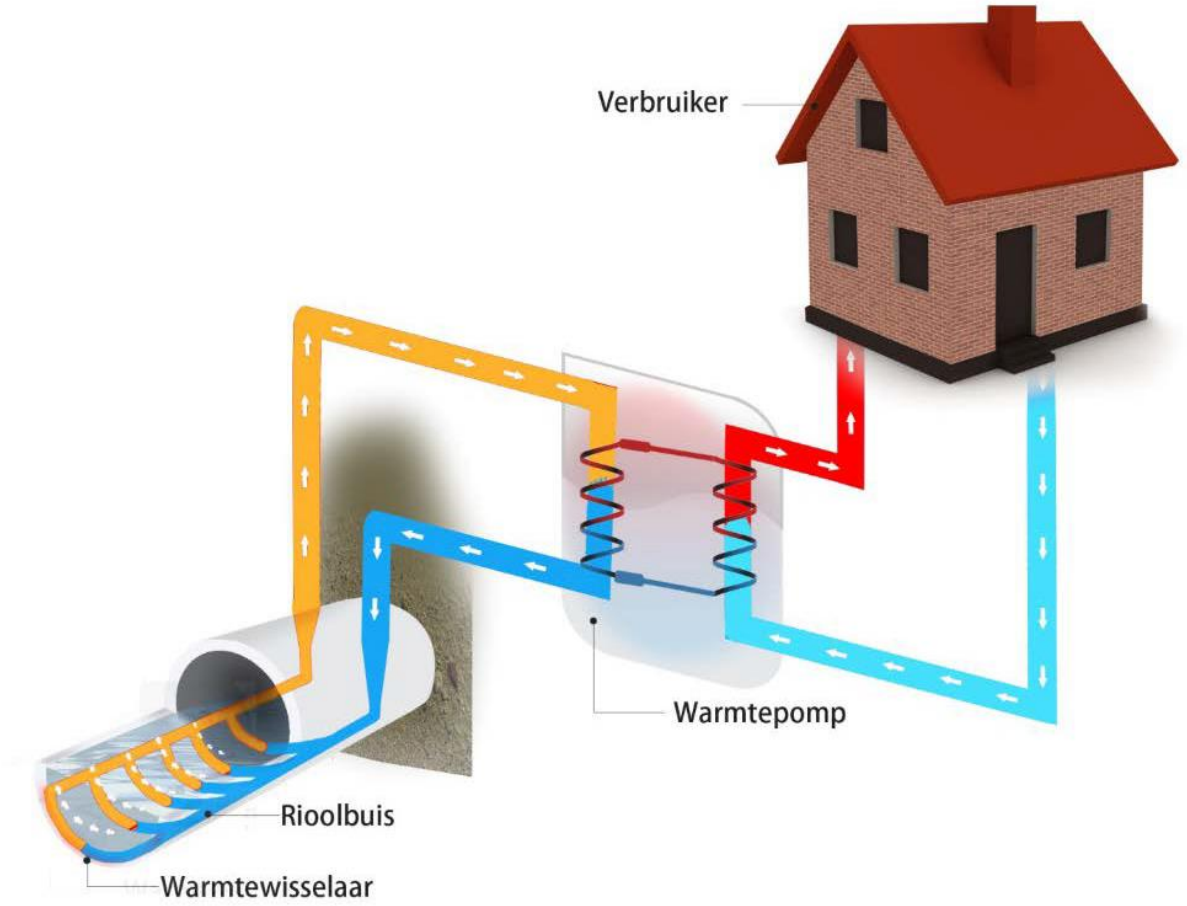
Onderstaande tabel geeft een opsomming van de totale omvang van het water- en rioolsysteem.

Riolering gemeente Westerkwartier	Eenheid	Hoeveelheden
Lengte vrijverval riolering	Km	611
Lengte persleidingen	Km	340
Gemalen	St	109
Pompunits	St	1164
Randvoorzieningen	St	24
Heffingseenheden	St	27.178
IBA's	St	429
Percelen ontheffing zorgplicht	St	596

Voor een overzicht van alle overstorten wordt verwezen naar het betreffende basisrioleringsplan.

3.6 Afvalwater als grondstof

De kijk op stedelijk afvalwater verandert. Uit afvalwater kan ook grondstof gewonnen worden. Zo kan er uit afvalwater een grondstof gewonnen worden waar kunstmest van gemaakt kan worden, er kan groengas uit gewonnen worden en door middel van warmtewisselaars kan er warmte uit afvalwater worden gewonnen wat ingezet kan worden bij het verwarmen van gebouwen (riothermie). De komende planperiode willen we daar waar mogelijk kansen benutten om grondstof of energie uit afvalwater te winnen.



4. Financiën en kostendekkingsplan

De goede dingen goed doen. Dat is het uitgangspunt bij de inzet van de beschikbare budgetten. Tot nu toe heeft dat veel opgeleverd. Met nieuwe inzichten, evaluaties en kennis die is opgedaan, is een omslag gemaakt van theorie naar praktijk en naar het sturen op risico's.
De doelstelling is om een goede kwaliteit te halen voor maatschappelijk zo laag mogelijke kosten. Alle investeringen zijn gebaseerd op inzicht in kwaliteit, ingedeeld naar risico's en worden uiteraard afgestemd met de andere afdelingen om projecten integraal aan te pakken.

4.1 Rioolheffing

In dit hoofdstuk komt aan de orde welke financiële middelen nodig zijn om de in dit plan gestelde doelen met de beschreven strategie te kunnen realiseren. Doelen, strategie en benodigde middelen zijn onverbrekelijk met elkaar verbonden.

Voor de bekostiging van de gemeentelijke watertaken, voorziet de Wet verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken de mogelijkheid tot het instellen van een rioolheffing (Gemeentewet, artikel 228a). Uit de opbrengst hiervan kunnen de gemeentelijke watertaken worden bekostigd.

Artikel 228a Gemeentewet
1. Onder de naam rioolheffing kan een belasting worden geheven ter bestrijding van de kosten die voor de gemeente verbonden zijn aan:
a. de inzameling en het transport van huishoudelijk afvalwater en bedrijfsafvalwater, alsmede de zuivering van huishoudelijk afvalwater en bedrijfsafvalwater;
b. de inzameling en afvoer van afvloeiend regenwater, de verwerking van het ingezamelde regenwater én het treffen van maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken.
2. Ter zake van de kosten, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a en b, kunnen twee afzonderlijke belastingen worden geheven.

Ontwikkeling rioolheffing landelijk

De gemeente betaalt haar taken voor afval-, hemel- en grondwater grotendeels uit de rioolheffing. De opbrengsten van de rioolheffing mag zij alleen aan deze watertaken besteden. De rioleringskosten bedragen voor heel Nederland ruim € 1,6 miljard. De gemiddelde rioolheffing voor een meerpersoonshuishouden is € 194. Keuzes in financiering van de investeringen bepalen de hoogte van de heffing op de korte én lange termijn.

(bron: Stichting Rioned, www.rioolenraad.nl).

4.2 Uitgangspunten

De rioolheffing is over een periode van 20 jaar berekend. Er is gekeken naar investeringspieken in deze periode (bijvoorbeeld doordat veel riolen tegelijk aan het eind van hun levensduur komen), maar meest concreet zijn de jaren van de planperiode beschouwd. Dit watertakenplan is geldig voor 2020 tot en met 2025. De uitgangspunten voor de rioolheffingsberekening zijn afgestemd, evenals de strategie. In hoofdstuk 3 zijn de afwegingen voor de uitgangspunten beschreven.

Zowel de baten (tarief rioolheffing en aantal heffingseenheden) als een overzicht van alle lasten zijn in het berekeningsmodel gebracht. De lasten betreffen de lopende kapitaallasten, de exploitatiekosten (met onder andere doorberekening van personeelskosten), de externe kosten (zoals reiniging en inspectie), benodigde onderzoekskosten en investeringen.

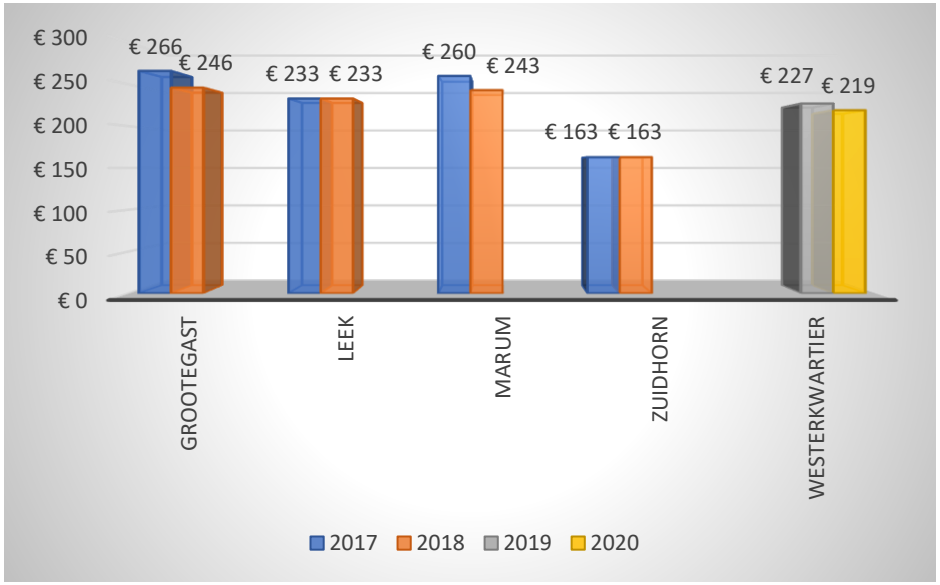
Er is voor de rioolheffingsberekening gebruik gemaakt van het rioleringsmodel van de gemeente Groningen, dat zij zelf heeft ontwikkeld om niet afhankelijk te zijn van externe adviesbureaus. Dit model is getoetst en goedgekeurd door een accountant. Dit model is door gemeente Groningen beschikbaar gesteld in het kader van samenwerking in de waterketen en wordt als project “Uniform Exploitatiemodel” ingevoerd in alle gemeenten van regio Groningen en Noord Drenthe.

De gemeente Westerkwartier hanteert een rentepercentage van 2,0% en rekent voor deze rioolheffingsberekening zonder inflatie.

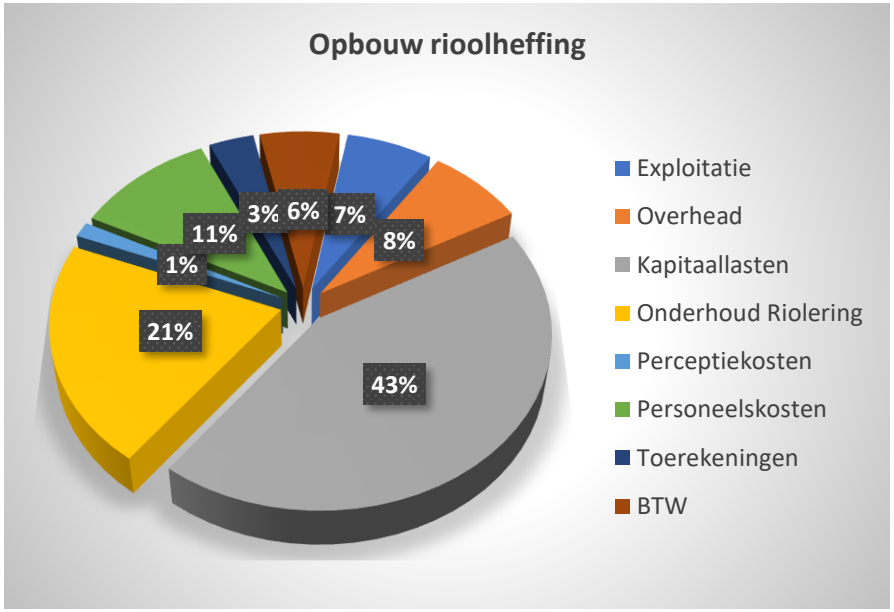


Financieringsmethode
Voor investeringen in de riolering is tot op heden veelal geld geactiveerd, in de nieuwe gemeente gebeurt dat met een financiële afschrijvingstermijn van 15 en 50 jaar. Voor eigenaren heffen we een vast tarief, waarbij onderscheid wordt gemaakt in de afvoer van vuil- en regenwater of alleen regenwater. Voor lozingen van alleen regenwater geldt een lager tarief.

Verloop rioolheffing
Het verloop van de rioolheffing en gemeentelijke woonlasten van de afgelopen twee jaar is weergegeven in de volgende grafiek.



De opbouw van de rioolheffing van 2020 is te zien in de volgende grafiek.



Rioolheffing 2020-2025

Voor 2020 wordt het volgende tarief voorgesteld (zie tabel) . Dit tarief is berekend op basis van 100% kostendekkendheid.

Overzicht tarieven rioolheffing 2020	
Aantal aansluitingen op riolering	26.549
Tarief rioolheffing	€ 219,12
Garageboxen e.d., alleen afvoer regenwater	629
Tarief rioolheffing	€ 40,00

In de toekomst moet het tarief stijgen door toenemende kapitaallasten. Dit bedraagt 2% per jaar de komende planperiode. In **bijlage 4** is een overzicht van de kostendekkingsberekening opgenomen.

Er is conform prognose van de gemeente geen rekening gehouden met stijging of daling van het aantal heffingseenheden voor de periode waarover de berekening is gemaakt, tot 2038.
Het werkelijke aantal heffingseenheden moet jaarlijks worden getoetst en indien blijkt dat het aantal substantieel afwijkt van de werkelijkheid is het noodzakelijk de rioolheffingsberekening te actualiseren. Een uitgebreid overzicht van investeringen, kosten en opbrengsten is weergegeven in de bijlagen.

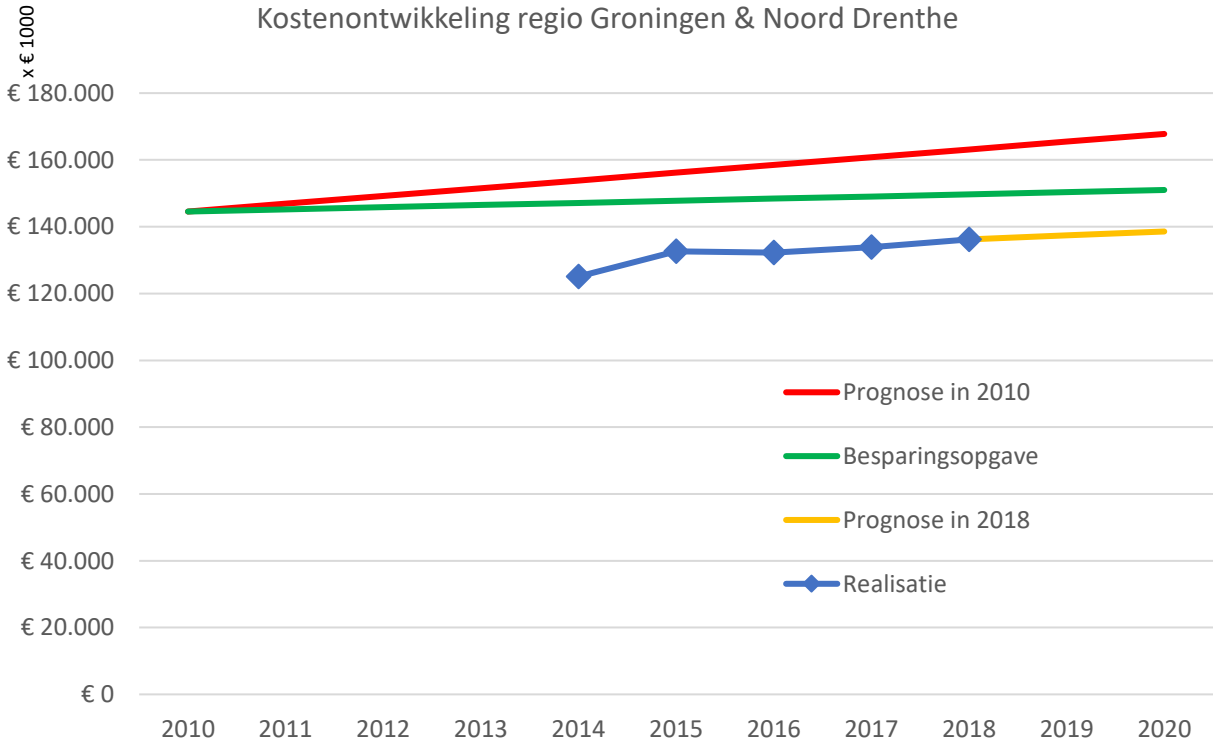
Jaarlijks wordt de hoogte van de rioolheffing vastgesteld in de verordening op de heffing en invordering van rioolheffing.



Bestuursakkoord Water
De besparingsopgave voor regio Groningen & Noord Drenthe komt voort uit het Bestuursakkoord Water. De voortgang is gerapporteerd in een grafiek, waarin de oorspronkelijke prognose, de besparingsopgave, de realisatie en de nieuwe prognose tot 2020 zijn opgenomen.

Als regio is de prognose voor het behalen van het gestelde doel in 2020 (structurele besparing van 14,9 miljoen) haalbaar. Met de monitor wordt dit jaarlijks geanalyseerd .

In onderstaande grafiek is de nieuwe prognose voor 2020 weergegeven. Tussen 2010 en 2018 zijn al diverse besparingen geboekt en de prognose is dat er fors meer wordt bespaard dan de opgave.



Ook het voormalige cluster, nu als één gemeente Westerkwartier haalt de besparingsopgave ruimschoots. Het uitgangspunt blijft om te besparen waar mogelijk, los van de opgave.

5. Organisatie

5.1 Algemeen

Voor de uitvoering van de gemeentelijke watertaken is een professionele organisatie nodig. Deze organisatie moet voldoende robuust zijn en over voldoende kwaliteit beschikken om de uitvoering van de watertaken efficiënt en doelmatig uit te voeren. De organisatie moet in staat zijn om de doelen zoals geformuleerd in hoofdstuk 2 naar behoren uit te voeren.

De gemeente Westerkwartier voert de watertaken deels zelf uit, deels worden taken uitbesteed aan de markt, het waterschap en aan het samenwerkingsverband waterketen Groningen en Noord-Drenthe. Er is een relatie gelegd met de landelijke monitor voor samenwerking in de waterketen ten aanzien van het aspect kwetsbaarheid. In paragraaf 5.4 van het hoofddocument wordt toegelicht hoe kwetsbaarheid gemonitord wordt en in H6 wordt de organisatie van de waterketensamenwerking beschreven binnen Westerkwartier.

5.2 Onderbouwing capaciteit gemeente Westerkwartier

De stichting RIONED heeft een module binnen de Leidraad Riolering ontwikkeld om te bepalen welke kennis en vaardigheden nodig zijn voor het rioolbeheer en welke formatieomvang bij gemeenten nodig is. Met behulp van deze module (D2000) wordt een inschatting gemaakt van de benodigde capaciteit.
tabel geeft de resultaten van de theoretische capaciteitsberekening (fte) conform de Leidraad Riolering weer.

Theoretische capaciteit
Voor het analyseren van de capaciteit van de binnendienst wordt gebruik gemaakt van een indeling in drie deeltaken:

1. Planvorming en strategie (beleid) (opstellen GRP; afstemming andere plannen; opstellen jaarprogramma's)
2. Onderzoek (inventarisatie; inspectie/controle; meten; berekenen)
3. Facilitair (afstemming andere planvormen; vergunningen; ondersteuning etc.)

Voor het uitvoeren van maatregelen (aanleg; reparatie; renovatie/ vervanging; verbetering) wordt de theoretische capaciteit berekend op basis van de omvang van investeringen in de planperiode.
Voor de uitvoering van beheersactiviteiten in het onderhoud (riolen/ kolken; gemalen/ mechanische riolering; infiltratievoorzieningen/ lokale zuiveringen; grondwatervoorzieningen) wordt de theoretische capaciteit berekend op basis van areaalgegevens.

De gemeente Westerkwartier gaat veel zaken zelf doen. Dit staat ook in de organisatiestructuur. Door zelf meer zaken uit te voeren hou je de kennis zoveel mogelijk in eigen huis. Ook bij uitbesteden is het noodzakelijk om zelf een goed kennisniveau te hebben om de plannen en werkzaamheden van andere te beoordelen. .

Onderstaande

Theoretische fte berekening	Beleid	Maatregelen	Beheer	Totaal fte
Westerkwartier	2,0	3	2,5	7,5

Werkelijke capaciteit
Voor het opstellen van een vergelijking is gebruik gemaakt van de opgave van de gemeente van de werkelijke capaciteit. In onderstaande tabel worden deze vergeleken met de theoretische capaciteit.

De theoretische capaciteit komt niet komt overeen met de opgegeven werkelijke capaciteit. In de praktijk levert dit vooralsnog geen problemen op.

Vergelijking capaciteiten	Werkelijke fte	Theoretische fte
Westerkwartier	**6,5**	**7,5**

Beleid: Hier wordt de regie over het rioolbeheer gevoerd. Dit vraagt om een goede kennis, inzicht en overzicht van het te beheren areaal. Planvorming betreft het hele (beleidsmatige) proces rond het vastleggen van de voornemens, regie op en over het uitvoeren van het beleid, het actualiseren van bestaand beleid, ontwikkelen van nieuw beleid, en inspelen op ontwikkelingen en innovaties met betrekking tot de watertaken. De komende jaren spelen zaken zoals de invoering van de omgevingswet en visie, klimaatadaptatie, energietransitie een grote rol. De plannen worden vertaald in jaarprogramma's. De hiervoor benodigde beoordelingen, analyses en het plannen van maatregelen worden zelf uitgevoerd.

Maatregelen: Projecten voor de riolering worden vaak in combinatie uitgevoerd met projecten voor wegen, herstructurering, groen, reconstructies etc. Van dit totale werkpakket maakt riolering onderdeel uit. De komende planperiode staan in het teken van uitvoeren van rioolrenovatie en vervangingsprojecten. En maatregelen om de openbare ruimte klimaatrobuust te maken.

Beheer: Hier gaat het om aansturing van reiniging en inspectie van de riolen, het zuigen van de kolken, onderhoud van gemalen en pompen van druk- en/of vacuümriolering en het onderhoud van bergbezinkvoorzieningen. Er wordt vanuit gegaan dat de meeste meldingen door het klant contact centrum (frontoffice) worden afgehandeld. De meer ingewikkelde meldingen over riolering en andere watertaken (grondwater) komen bij de rioolbeheerder terecht (backoffice).



6. Communicatie en Participatie

We willen dat de inwoners op een makkelijke manier aan informatie kunnen komen. De ene keer zal dit actief gebeuren door middel van informatiebrieven en bewonersavonden (bij projecten), de andere keer passief door bijvoorbeeld nieuwe informatiefolders te plaatsen op de website. We gaan de komende periode de informatie op de website optimaliseren. We willen bijvoorbeeld de beschikbare rioolaansluitschetsen digitaal ontsluiten.

Het is belangrijk om zelf in een vroeg stadium anderen te betrekken bij planvorming, maar ook om op tijd aangehaakt te worden bij plannen van anderen. Dit kunnen projectontwikkelaars, andere overheden, woningbouwstichting, landschapsbeheerders, inwoners en bedrijven zijn. Zodat deze partijen weten waarom er iets gebeurd, wat er gaat gebeuren en eventueel te verwachten overlast. Ook kan er op deze manier gekeken worden of ontwikkelingen elkaar kunnen versterken en er werk met werk gemaakt kan worden.

Bij rioleringsprojecten en calamiteiten op gebied van riolering en water worden de aanwonenden en andere belanghebbenden op de hoogte gebracht door bijvoorbeeld nieuwsbrieven, informatiebijeenkomsten en social media.

Samenwerking met anderen.
Een goede uitvoering van de gemeentelijke watertaken is alleen mogelijk door met anderen samen te werken. Zo gaan we met andere overheden samenwerken binnen de waterketensamenwerking. Met andere disciplines binnen de gemeentelijke organisatie zullen we goed overleg moeten hebben om elkaar op de hoogte te houden van plannen en mee te liften op elkaars werkzaamheden. Hetzelfde geldt voor andere overheden en nutsbedrijven.

Bij rioolvervangings- en afkoppelprojecten betrekken we de woningbouwstichting, inwoners en bedrijven ook bij de plannen. Dit om afkoppelen van regenwater zoveel mogelijk te stimuleren. Daarvoor brengen we onder andere bij afkoppelprojecten de stimuleringsbijdrage afkoppelen onder de aandacht.

Informatievoorziening aan de Raad.
Dit plan kent een looptijd van vijf jaar. Jaarlijks zullen wij de Raad door middel van een Raadsbrief op de hoogte stellen over de voortgang van dit plan. Indien nodig zal dit plan tussentijds bijgesteld of geactualiseerd worden. Dan zal het plan op deze onderdelen opnieuw ter behandeling aan de Raad worden voorgelegd. Daarnaast wordt de vaststelling van de rioolheffing jaarlijks in de Raad behandeld.



7. Besluit

In de raadsvergadering van 27 mei 2020 is het Watertakenplan 2020-2024 vastgesteld. Tegelijk met dit plan is de subsidieverordening afkoppelen regenwater + verordening voor de afvoer van hemelwater en grondwater ook vastgesteld.
Het raadsbesluit in toegevoegd in bijlage 11.



Bijlage 1

Begrippenlijst en opbouw (afval) waterketen

Begrippenlijst

De woorden en verklaringen in deze lijst zijn deels afkomstig uit de NEN 3300 'Buitenriolering - Termen en definities' en wetgeving. Daarnaast zijn vrij gebruikelijke definities uit het vakgebied opgenomen.

Afkoppelen	De afvoer van regenwater loskoppelen van de afvoer van afvalwater naar de rioolwaterzuivering.
Afvalwater	Zie Stedelijk afvalwater
Afvalwaterzuiverings-inrichting	Zie Rioolwaterzuiveringsinrichting
Afvoerend oppervlak	Het naar de riolering afwaterende oppervlak.
Afwatering	Afvoer van regenwater via het maaiveld of via greppels en kanalen naar het oppervlaktewater of regenwaterriool.
Afzetting	Aankoeken van slib, vet en kalk op de wand van een rioolbuis; tevens afzetting van bodemmateriaal anders dan zand ter plaatse van een buisverbinding of scheur
Assetmanagement	Doelmatige zorg voor het geheel aan voorzieningen van waarde in het afvalwater- en stedelijk watersysteem, waarmee een organisatie haar primaire doelen realiseert.
Basisinspanning	Term die de capaciteit van een referentie-rioolstelsel aangeeft, en als maat dient voor de hoeveelheid afvalwater die via een overstort in het oppervlaktewater komt.
Basisrioleringsplan	Rapportage die de feitelijke werking van het rioolstelsel beschrijft en de uit te voeren verbeteringsmaatregelen conform de doelen.
Bedrijfsafvalwater	Afvalwater dat vrijkomt bij door de mens bedrijfsmatig of in omvang als zij bedrijfsmatig was, ondernomen bedrijvigheid, dat geen huishoudelijk afvalwater, afvloeiend hemelwater of grondwater is.
Bergbezinkbassin	Reservoir voor de tijdelijke opslag van afvalwater waaruit overstortingen kunnen plaatsvinden, waarin tevens slibafzetting plaatsvindt, met een voorziening om het slib te kunnen verwijderen
Bergbezinkleiding	Leiding voor de tijdelijke opslag van afvalwater waaruit overstortingen kunnen plaatsvinden, waarin tevens slibafzetting plaatsvindt, met een voorziening om het slib te kunnen verwijderen
Berging	De inhoud van de riolering uitgedrukt in m3 of mm/ha.

Bodempassage	Verzamelnaam voor voorzieningen waarbij hemelwater de bodem wordt ingeleid en via een onderliggend drainagesysteem naar oppervlaktewater wordt afgevoerd.
Doorlatende verharding	Waterpasserende elementenverharding voor de infiltratie van hemelwater naar de bodem.
Drukriolering	Mechanische riolering waarbij het transport plaatsvindt door middel van pompjes en persleidingen.
Droogweerafvoer (DWA)	De hoeveelheid afvalwater die per tijdseenheid in een droogweersituatie via het rioolstelsel wordt afgevoerd
Drukriolering	Riolering waarbij het transport van afvalwater gebeurt door middel van pompen en persleidingen.
Externe overstort	Rioolput met een opening achter een drempel, via welke rioolwater bij extreem hoge rioolwaterstanden loost naar het oppervlaktewater.
Foutieve aansluiting	Het aansluiten van een vuilwateraansluiting op een regenwaterriool of omgekeerd.
Gemengd rioolstelsel	Rioolstelsel, waarbij stedelijk afvalwater (afvalwater + afvloeiend hemelwater) door één leidingstelsel wordt getransporteerd.
Gescheiden rioolstelsel	Rioolstelsel, waarbij afvalwater en afvloeiend regenwater door twee afzonderlijke leidingstelsels, vuilwaterriool en hemelwaterriool, wordt afgevoerd. Het hemelwater heeft een open verbinding met het oppervlaktewater.
Grondwater	Water dat zich in de bodem bevindt, meestal beperkt tot het water beneden de grondwaterspiegel.
Hemelwaterriool	Zie regenwaterriool.
Huishoudelijk afvalwater	Afvalwater dat overwegend afkomstig is van menselijke stofwisseling en huishoudelijke werkzaamheden.
Hydraulische berekening	Het door rekenen bepalen van het hydraulisch functioneren van een rioolstelsel. Hydraulica is de leer van waterbeweging.
Infiltratie	Intreding van water in de bodem. Hierbij worden vaak hulpmiddelen gebruikt als kratten, buizen of bollen om dit proces te benutten en te versnellen.
Inspectie	Het waarnemen, herkennen en beschrijven van de toestand waarin de riolering verkeert.
IT-riool	Geperforeerd (infiltratie-transport)riool, gelegen boven de grondwaterstand, opvang van (ondergronds) afvloeiend hemelwater en (vertraagde) infiltratie naar de bodem.
Lamellenafscheider	Voorziening voor de behandeling van op oppervlaktewater geloosd hemelwater.
Lekkage	Het in- of uittreden van water via voegen, scheuren, langs inlaten of door de wand van een rioolbuis of rioolput.

Meten en monitoren	Het verrichten van waarnemingen van waterstanden, debieten en waterkwaliteit, het beheer van data, en het analyseren van resultaten, teneinde een beeld te krijgen van het functioneren van het rioolstelsel.
OAS	Optimalisatiestudie Afvalwatersysteem; een studie waarin de optimalisatie en afstemming tussen riolering, bemaling en inrichting van de afvalwaterzuivering wordt uitgewerkt.
Ontwatering	Afvoer van water uit percelen over en door de grond en eventueel door drains, kleine sloten en greppels naar een stelsel van grote waterlopen met als functie afwatering.
Overstorting	De lozing van afvalwater via een overstortdrempel naar oppervlaktewater.
Randvoorziening	Voorziening in het rioolstelsel die tot doel heeft de lozing van afvalwater uit het riool, naar het oppervlaktewater, op een specifieke plaats te doen verminderen.
Regenwaterriool/ RWA-riool	Voorziening voor de inzameling en verdere verwerking van afvloeiend hemelwater.
Riolering	Het samenstel van riolen, rioolputten en bijbehorende voorzieningen voor de inzameling en het transport van afvalwater.
Riool	Samenstel van buizen tussen twee putten bestemd voor de inzameling en/of het transport van afvalwater.
Rioolput	Constructie toegang gevend tot het rioolstelsel (te herkennen aan gietijzeren deksels in de weg).
Rioolwaterzuiverings-inrichting (RWZI)	Het totaal van de grond, gebouwen en apparatuur voor de zuivering van afvalwater.
Stedelijk afvalwater	Huishoudelijk afvalwater of een mengsel daarvan met bedrijfsafvalwater, afvloeiend hemelwater, grondwater of ander afvalwater, waarvan de houder zich ontdoet, voornemens is zich te ontdoen of zich moet ontdoen.
Stedelijk watersysteem	Het water dat deel uitmaakt van het watersysteem in de bebouwde kom, inclusief bedrijven- en industrieterreinen en glastuinbouw.
Verbeterd gescheiden rioolstelsel	Gescheiden rioolstelsel waarvan hemelwaterstelsel is voorzien van overstortdrempels om de negatieve effecten van foutaansluitingen af te vangen en een deel van het hemelwater af te voeren naar de rioolwaterzuiveringsinrichting.
Verhard oppervlak	Oppervlak in stedelijk gebied waar neerslagwater niet kan infiltreren, maar oppervlakkig afstroomt (huizen, straten, en dergelijke)
Vuilwaterriool/ Droogweerafvoerriool / DWA-riool	Voorziening voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater.

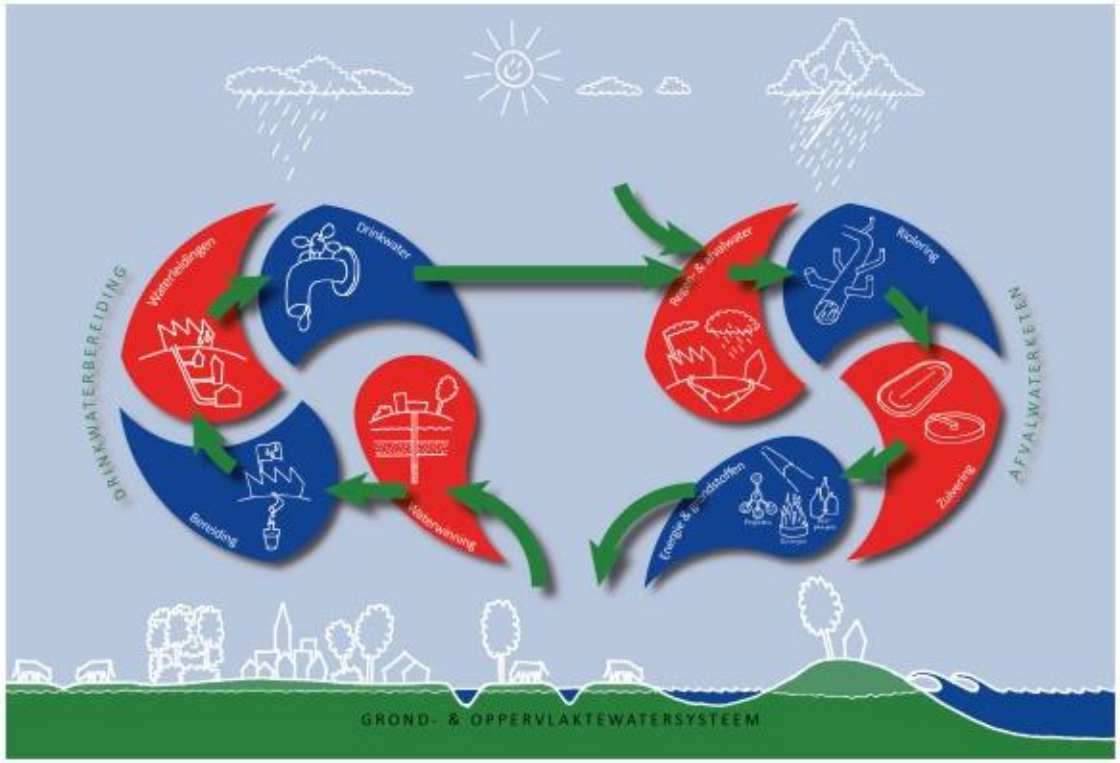
Wadi	Brede greppelachtige voorziening voor de opvang van (bovengronds) afvloeiend hemelwater en (vertraagde) infiltratie naar de bodem.
Water op straat	Het optreden van waterstanden boven het maaiveldniveau.
Waterpasserende verharding	Waterpasserende elementenverharding voor de infiltratie van hemelwater naar de bodem.
Waterketen	De keten van waterproductie (drinkwaterbedrijven en individuele waterwinning), waterverbruik (huishoudens, bedrijven en instellingen), inzameling en transport van afvalwater (gemeenten en waterschappen) en rioolwaterzuivering (waterschappen).
Wateroverlast	Het optreden van waterstanden boven maaiveldniveau waarbij hinder of schade wordt ondervonden.
Wortelingroei	Wortels van bomen of planten, die door voegen, scheuren of via gebouw of kolkaansluitingen het riool zijn ingegroeid.

Uitleg waterketen

Wat is de waterketen?
De waterketen heeft vooral betrekking op het menselijk gebruik van water. Verschillende bedrijven of organisaties zijn betrokken bij het water dat mensen gebruiken en daarom bij de waterketen:

- De waterbedrijven produceren drinkwater
- De waterschappen en gemeenten zijn verantwoordelijk voor het inzamelen en transport van afvalwater
- De waterschappen zuiveren vervolgens het vuile afvalwater

In het plaatje hieronder is de waterketen in schema gezet.



Taken en verantwoordelijkheden
In het beheergebied van Noorderzijlvest zijn gemeenten, waterschap Noorderzijlvest en waterbedrijf Groningen betrokken bij de waterketen. Elke organisatie beheert en heeft zeggenschap over een deel van de waterketen. De financiering van de waterketen komt uit lokale heffingen. De inwoners betalen drie keer: voor drinkwater, riolering en zuivering. Dit is verankerd in de wettelijke taakverdeling.

<u>Gemeenten</u>
Gemeenten hebben op grond van artikel 10.33 Wet milieubeheer een zorgplicht ten aanzien van de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater. Onder stedelijk afvalwater wordt afvalwater verstaan dat bestaat uit huishoudelijk afvalwater of een mengsel daarvan met bedrijfsafvalwater, afvloeiend hemelwater, grondwater of ander afvalwater. In de praktijk wordt hier invulling aan gegeven door de aanleg en beheer van een openbaar vuilwaterriool. Deze zorgplicht dient mede ter implementatie van de EU-richtlijn stedelijk afvalwater en sluit aan bij de zorgplicht van de waterschappen voor het zuiveren van stedelijk afvalwater. De gemeentelijke zorgplichten, waaronder ook de hemel- en grondwaterzorgplicht, zijn verder uitgewerkt in bijlage 6 van de specificatie.

<u>Waterschap</u>
Het waterschap heeft de zorgplicht (Waterwet, artikel 3.4) voor de zuivering van stedelijk afvalwater, dat via het openbare vuilwaterriool aan een zuiveringtechnisch werk (rioolwaterzuiveringsinstallatie, RWZI) wordt aangeboden. Deze zorgplicht sluit direct aan op de gemeentelijke zorgplicht voor de inzameling van stedelijk afvalwater.

Waterbedrijf, inwoners, bedrijven

Het waterbedrijf voorziet haar verzorgingsgebied volgens de Drinkwaterwet met drinkwater en water voor andere doeleinden. Inwoners en bedrijven gebruiken drinkwater en lozen stedelijk afvalwater op het riool. Op het gebied van grondstoffen en energie worden steeds meer bedrijven actief. Ook drinkwaterbedrijven richten zich op nieuwe activiteiten als opwerking van afvalwater tot puur water of industriewater.

Bijlage 2

Wettelijk kader

In deze bijlage wordt geschetst aan welk wettelijk kader het Watertakenplan onderhevig is. Naast wetgeving is ook het beleid van hogere instanties (Rijk en Provincies) en dat van de eigen organisaties van belang. Via Europese regelgeving, nationale wetgeving, provinciaal beleid wordt tot slot kort samengevat welk beleid van de deelnemende partijen van toepassing is.

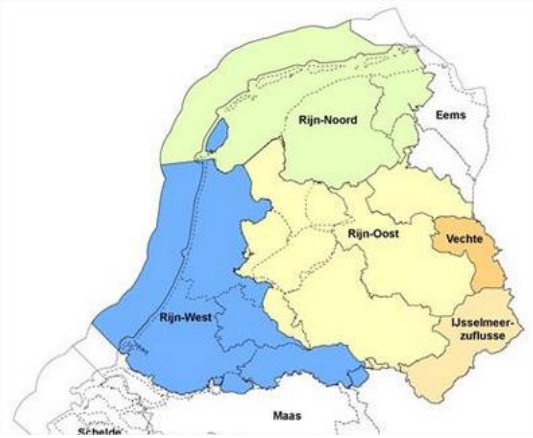
Voor het verwijderen van stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater zijn voorzieningen nodig. Deze voorzieningen hebben tot doel om de volksgezondheid te bescherming, het milieu te beschermen en overlast tegen te gaan. Aanleg en beheer van deze voorzieningen is een gemeentelijke taak die zijn wettelijke basis vindt in de Wet milieubeheer en de Waterwet.

De zuivering van afvalwater is een taak van het waterschap. In de Waterwet is de verplichting voor de waterschappen opgenomen om het stedelijk afvalwater te zuiveren. Een andere taak van het waterschap is het beheer van oppervlaktewateren. Op grond van de Waterwet en rekening houdend met de Waterschapswet wijst de provincie de waterlichamen aan die het waterschap beheert.

1. Wettelijke kaders

1.1. Europese Kaderrichtlijn Water (KRW)

De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) is bedoeld om de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater in Europa op goed niveau te brengen en te houden. In de richtlijn is omschreven wat de chemische en ecologische toestand van het water moet zijn. De KRW stelt voor waterlichamen een ecologische en kwaliteitsdoelstelling. In de tweede planperiode tot 2021 wordt gewekt aan realisatie van deze doelen. De gemeente Groningen ligt in de stroomgebieden Rijn-Noord en Eems.



Per stroomgebied zijn stroomgebiedbeheersplannen opgesteld. Belangrijkste uitvoerders van het SGBP zijn de waterschappen. Veel van de uitvoeringsmaatregelen zijn gericht op verbetering van oevers. Het natuurvriendelijk maken van oevers in verschillende kanalen en watergangen draagt bij aan natuurlijke zuivering en verbetering van het leefmilieu voor plant en dier.

In 2015 is er een nieuw SGBP worden vastgesteld voor de periode tot 2021. De planperiode komt overeen met die van het beheerplan van het waterschap.

1.2. Wet milieubeheer

Het belangrijkste wettelijk kader voor gemeenten is vastgelegd in de Wet milieubeheer. In deze paragraaf zijn de relevante artikelen uit de Wet milieubeheer weergegeven.

Artikel 4.22

De gemeente is wettelijk verplicht een GRP op te stellen (Wet milieubeheer art. 4.22). In dit artikel is aangegeven dat de gemeenteraad telkens voor een nader vast te stellen periode, een GRP vaststelt.

Wet milieubeheer, artikel 4.22

1. De gemeenteraad stelt telkens voor een daarbij vast te stellen periode een gemeentelijk rioleringsplan vast.
2. Het plan bevat tenminste:
   a) een overzicht van de in de gemeente aanwezige voorzieningen voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater als bedoeld in artikel 10.33, alsmede de inzameling en verdere verwerking van afvloeiend hemelwater als bedoeld in artikel 9a van de Wet op de waterhuishouding, en maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken, als bedoeld in artikel 9b van laatstgenoemde wet en een aanduiding van het tijdstip waarop die voorzieningen naar verwachting aan vervanging toe zijn;
   b) een overzicht van de in de door het plan bestreken periode aan te leggen of te vervangen voorzieningen als bedoeld onder a;
   c) een overzicht van de wijze waarop de voorzieningen, bedoeld onder a en b, worden of zullen worden beheerd;
   d) de gevolgen voor het milieu van de aanwezige voorzieningen als bedoeld onder a, en van de in het plan aangekondigde activiteiten;
   e) een overzicht van de financiële gevolgen van de in het plan aangekondigde activiteiten.
3. Indien in de gemeente een gemeentelijk milieubeleidsplan geldt, houdt de gemeenteraad met dat plan rekening bij de vaststelling van een gemeentelijk rioleringsplan.

Artikel 4.23
Hierin zijn verantwoordelijkheden en procedures rond het GRP geregeld.

Wet milieubeheer, artikel 4.23

1. Het gemeentelijk rioleringsplan wordt voorbereid door burgemeester en wethouders. Zij betrekken bij de voorbereiding van het plan in elk geval:
    a. Gedeputeerde Staten;
    b. de beheerders van de zuiveringstechnische werken waarnaar het ingezamelde afvalwater wordt getransporteerd;
    c. de beheerders van het oppervlaktewater waarop het ingezamelde water wordt geloosd.
2. Zodra het plan is vastgesteld, doen burgemeester en wethouders hiervan mededeling door toezending aan de in het eerste lid, onder a tot en met c genoemde organen, en Onze Minister.
3. Burgemeester en wethouders maken de vaststelling bekend in één of meer dag- of nieuwsbladen die in de gemeente verspreid worden. Hierbij geven zij aan op welke wijze kennis kan worden verkregen van de inhoud van het plan.

Aangezien het Afvalwaterbeleidsplan samen met de waterbeheerder/ het waterschap wordt opgesteld, zal vaststelling ook in de besturen van deze organen plaats vinden. Het betrekken van GS blijft een bestaande verplichting, die na wettelijke implementatie van de Omgevingswet wellicht gaat verdwijnen.

Artikel 4.24
De provincie heeft een rol als toezichthouder op de gemeentelijke financiën en zij heeft een aanwijzingsbevoegdheid. Dit komt ook in de Wet milieubeheer tot uitdrukking.

1.3. Wet verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken

In 2008 is deze wet van kracht geworden. In essentie heeft de zorgplicht voor een doelmatige inzameling en transport van afvalwater een gedifferentieerde definitie gekregen voor stedelijk afvalwater en afstromend hemelwater. De zorgplicht is verbreed tot drie zorgplichten:

- Zorgplicht voor inzameling en transport van stedelijk afvalwater;
- Zorgplicht voor doelmatige inzameling en verwerking van afvloeiend hemelwater;
- Zorgplicht voor grondwatermaatregelen.

De wet bevat onder meer de nieuwe rioolbelasting (de rioolheffing ter vervanging van het rioolrecht), waarmee de gemeenten de aanleg en het beheer van de riolering betaalt. Ook definieert en verheldert de wet de taak van gemeenten voor wat betreft afvloeiend hemelwater en grondwater. Daarmee verduidelijkt het ook de rolverdeling van gemeente, waterschap, provincie en - heel belangrijk - de burger (perceeleigenaar). De verbrede rioolheffing maakt het mogelijk om alle gemeentelijke watertaken te financieren, en heeft daardoor een bredere basis als het rioolrecht.

Zorgplicht stedelijk afvalwater

Gemeenten hebben op grond van de Wet milieubeheer, artikel 10.33 een zorgplicht ten aanzien van de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater. Onder stedelijk afvalwater wordt afvalwater verstaan dat bestaat uit huishoudelijk afvalwater of een mengsel daarvan met bedrijfsafvalwater, afvloeiend hemelwater, grondwater of ander afvalwater. In de praktijk wordt hier invulling aan gegeven door de aanleg en beheer van een openbaar vuilwaterriool. Nieuw aan de definitie stedelijk afvalwater is dat hemelwater niet meer onder de definitie valt. Behandeling van hemelwater heeft daarmee een geheel nieuwe status gekregen.

Zorgplicht hemelwater

De wetgeving gaat ervan uit dat hemelwater in principe schoon genoeg is om zonder zuiverende voorziening te lozen. De zorgplicht hemelwater legt nadruk op de verantwoordelijkheid van de perceeleigenaar om het hemelwater zoveel mogelijk zelf te verwerken (inspanningsverplichting particulier). De gemeentelijke zorgplicht treedt in werking als de perceeleigenaar niet redelijkerwijs zelf het hemelwater kan infiltreren of bergen. Dit hemelwaterbeleid maakt duidelijk waar de grens ligt.

Zorgplicht grondwater

Met deze wetgeving moet de gemeente voor nieuwe situaties (vanaf intrede wet) structurele grondwaterproblemen voorkomen of beperken voor zover dit niet onder de verantwoordelijkheid van waterschap of provincie valt. De zorgplicht grondwater benadrukt de verantwoordelijkheid van de perceeleigenaar om maatregelen te nemen die grondwaterproblemen voorkomen. De gemeentelijke zorgplicht treedt in werking als de perceeleigenaar niet redelijkerwijs een voldoende ontwatering kan realiseren en overtollig grondwater moet afvoeren. De gemeente heeft de regie als meerdere partijen betrokken zijn bij (dreiging van) een probleem. In bijlage 6 is het grondwaterbeleid nader uitgewerkt.

1.4. Waterwet

Acht bestaande wetten (o.a. Wet op de Waterhuishouding, WvO en Grondwaterwet) voor het waterbeheer in Nederland zijn in 2009 vervangen door één Waterwet. De Waterwet regelt het beheer van oppervlaktewater en grondwater. De wet is gericht op het bereiken van doelstellingen binnen watersystemen (stroomgebieden), met een heldere verdeling van verantwoordelijkheden en taken tussen de verschillende betrokken overheden. Tevens is de wet gericht op een adequaat instrumentarium voor de uitvoering van het waterbeleid. Dit betreft dan voornamelijk een vermindering van regels, vergunningstelsels en administratieve lasten.

Een belangrijk uitgangspunt van de Waterwet is dat zoveel mogelijk activiteiten onder algemene regels vallen: Geen vergunning, tenzij daar goede redenen voor zijn. Uit het besluit lozingen buiteninrichtingen volgt bovendien dat de watervergunning (oude Wvo-vergunning) voor riooloverstorten is vervallen, deze valt nu onder algemene regels.

Door de Waterwet zijn waterschappen, gemeenten en provincies beter in staat om wateroverlast, waterschaarste en watervervuiling tegen te gaan. Ook voorziet de wet in het toekennen van functies voor het gebruik van water zoals scheepvaart, drinkwatervoorziening, landbouw, industrie en recreatie. Op basis van de functie kunnen eisen worden gesteld aan de kwaliteit en de inrichting van het water.

Een gevolg van de Waterwet is dat de huidige vergunningstelsels worden gebundeld: één watervergunning voor alle handelingen in het watersysteem. Voor het bevoegde gezag betekent dit dat de vergunning aan álle aspecten van het waterbeheer moet worden getoetst. Het bevoegde gezag voor de verlening van de watervergunning is het waterschap, voor het regionale watersysteem, en Rijkswaterstaat voor het hoofdwatersysteem. De provincie blijft het bevoegde gezag voor grote grondwateronttrekkingen en -infiltraties. De gemeente krijgt de zorg voor grondwatermaatregelen en afvloeiend hemelwater in het stedelijke gebied.

1.5. Verwachte consequenties Omgevingswet

De Omgevingswet treedt waarschijnlijk in 2021 in werking en vervangt een groot aantal wetten. Voor gemeente en waterschap heeft de wet een aantal belangrijke consequenties. In hoofdzaak gaat het dan om:

Juridisch/ inhoudelijk:

- De verplichting van het opstellen van een GRP vervalt. Onder de Omgevingswet gaat gewerkt worden met programma's. De verantwoording van de rioolheffing zal ook in deze vorm plaats gaan vinden. Een programma bevat ruwweg hetzelfde soort informatie dat een GRP nu ook bevat, al kan de reikwijdte groter zijn, al naar gelang de keuze van de gemeente.
- Het provinciale toezicht op de ongezuiverde lozingen verdwijnt. Nu dient voor percelen waarvoor niet op een economisch rendabele manier een voorziening voor inzameling van afvalwater kan worden gerealiseerd ontheffing van de zorgplicht te worden aangevraagd bij de provincie. Het gaat hierbij in principe om beheer van de waterkwaliteit. Dit wordt aan de regio's overgedragen. Als waterkwaliteitsbeheerder zal het waterschap hierover een standpunt in moeten nemen. Ook gemeenten zijn aanzet, omdat er ook lozingen op water plaatsvinden waarvan de gemeente beheerder is. Ook hier is samenwerking gewenst.
- Het voornemen is om de watertoets niet meer verplicht te stellen. Het waterschap hecht veel waarde aan de watertoets als adviesinstrument om tot duurzame keuzen te komen bij inrichting van de ruimte.
- Het adviesrecht over vergunning van indirecte lozingen op het riool door het waterschap vervalt. Deze verantwoordelijkheid komt volledig bij de gemeente te liggen. Voor een goede werking van de RWZI is het waterschap gebaad bij inzicht en sturing inzake het afvalwateraanbod. Ook op dit punt blijft goede samenwerking gewenst.

Digitalisering:

- Vergunningaanvragen dienen via een loket te worden afgehandeld. Dat betekent een verdergaande integratie van informatiesystemen, waarbij zoveel mogelijk direct inzicht moet worden gegeven in de haalbaarheid van een plan of activiteit. Via kaarten en slimme formulieren moet het aanvragen zoveel mogelijk worden vereenvoudigd. Er wordt meer gedacht in algemene regels.

Werkwijze:

- Intern binnen overheidsorganisaties en tussen regionale overheden moet zoveel mogelijk op dezelfde manier worden gewerkt, zodat er altijd een eenduidige en duidelijke communicatie met aanvragers plaats kan vinden.

2. Beleid van overheden

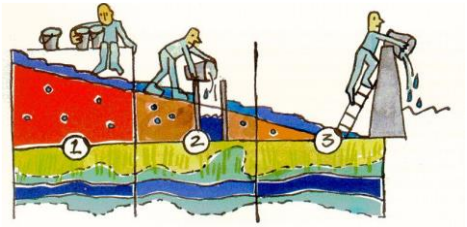
2.1. Landelijke bestuursakkoorden

Na de hoogwatersituaties in de 90-er jaren, onder anderen het hoog water in Groningen in 1998, heeft de **Commissie Waterbeheer 21ste eeuw** heeft op verzoek van het Rijk onderzocht welke maatregelen genomen kunnen worden om Nederland ook in de toekomst veilig en leefbaar te houden.

Daaruit is het **Nationaal Bestuursakkoord Water** (2003) voortgekomen, eigenlijk een voorloper van het huidige klimaatbeleid, gericht op het op orde brengen van het watersysteem voor 2015. Hieruit voortvloeiend zijn onder andere de waterbergingsgebieden bij Haren, Eelde en de Onlanden aangelegd.

De **beleidsbrief regenwater** van het ministerie van VROM uit 2004 gaf vooral de gemeenten en waterschappen een richtlijn hoe om te gaan met regenwater. De richtlijn wordt vaak samengevat in de trits vasthouden - bergen - afvoeren.
Er worden vier pijlers van het regenwaterbeleid benoemd:

1. aanpak bij de bron: het voorkomen van verontreiniging van regenwater;
2. regenwater vasthouden en bergen;
3. regenwater gescheiden van afvalwater afvoeren;
4. integrale afweging op lokaal niveau.



Met het omgaan met regenwater is maatwerk onontbeerlijk.

De **watertoets** is toen ingevoerd als een belangrijk instrument om gemeente en waterschap bij ruimtelijke plannen vroegtijdig samen te laten werken. Het is een proces- en procedure-instrument.

In juni 2008 is **NBW Actueel** gepresenteerd. Een belangrijk voortvloeisel uit het NBW Actueel is de stedelijke wateropgave. Doel hiervan is om het stedelijk gebied voldoende robuust te maken voor het tijdelijk bergen van grote hoeveelheden regenwater. De stedelijke wateropgave is grotendeels uitgevoerd, en wordt momenteel “ingehaald” door de stresstesten in het kader van de klimaatadaptatie.

In 2007 is het eerst **Bestuursakkoord Waterketen** gesloten. Dit had tot doel om de transparantie en de doelmatigheid in de waterketen te bevorderen. Hieruit is onder andere het vergelijkend onderzoek (benchmarking) van de waterschappen voortgekomen. Het was het begin van de permanente samenwerking tussen gemeenten, drinkwaterbedrijven en waterschappen.

In 2011 werd dit opgevolgd door het **Bestuursakkoord Water**. Een van de thema’s uit dit akkoord is het doelmatig beheer van de waterketen. De afspraken in het bestuursakkoord voor de waterketen zijn dus een herbevestiging van de bestaande afspraken. De uitdaging die bij gemeenten, waterbedrijven en waterschappen ligt is om regionaal invulling te geven aan de afspraken. In de regio Groningen en Noord-Drenthe is hier in de periode 2011-2020

voortvarend aan gewerkt. De samenwerking is nog niet af. Daarom is er landelijk een addendum op het Bestuursakkoord Water gemaakt, wat in onze regio is vertaald in een verlenging van de regionale samenwerking tot 2025.

Van recente datum zijn de **Nationale klimaatadaptatiestrategie 2016 (NAS)** en het **Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie 2018.** Nederland maakt werk van klimaatadaptatie. De noodzaak voor aanpassing aan het veranderende klimaat zal de komende jaren alleen maar toenemen. De Nationale klimaatadaptatiestrategie doet een beroep op het innovatie- en het aanpassingsvermogen van iedereen. In Groningen zijn stresstesten uitgevoerd om een beeld te krijgen de risico's die een veranderend klimaat met zich meebrengen. Deze worden in 2019-2020 omgezet in een strategie.

Het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie is een gezamenlijk plan van gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk. Het Deltaplan versnelt en intensiveert de aanpak van wateroverlast, hittestress, droogte en de gevolgen van overstromingen.

2.2. Landelijk financieel beleid van het BBV

Notitie Riolering – november 2014
In november 2014 heeft de commissie BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) een nieuwe notitie riolering uitgebracht. Met deze notitie verduidelijkt zij het onderscheid tussen voorzieningen en reserves. Bovendien bevestigt de commissie dat investeringen geactiveerd moeten worden, maar gemeenten ze vervolgens zowel langjarig afgeschreven kunnen afschrijven als op de voorziening kunnen afboeken. Uitgebreide informatie is te vinden op http://www.riool.net/-/nieuwe-verhelderende-bbv-notitie-riolering

Notitie Rente – juli 2016
In juli 2016 heeft de Commissie BBV de notitie Rente uitgebracht om de transparantie in de berekende rente te vergroten. Het is vanaf 2018 niet meer mogelijk om een afwijkende rente toe te rekenen aan bepaalde investeringen. Vanaf 2018 gelden er geen uitzonderingspercentages meer die bijvoorbeeld bij een gesloten huishouding worden toegepast. Er mag dan niet meer rente worden toegerekend aan de taakvelden dan feitelijk is betaald (waaronder ook de omslagrente wordt verstaan). Meer informatie is te vinden op: http://www.commissiebbv.nl/actueel/nieuwsberichten-0/nadere/

2.3. Omgevingsvisie Provincie Groningen

In de Omgevingsvisie staat het provinciale beleid voor de komende jaren op het gebied van ruimte, verkeer en vervoer, milieu en water. In de Omgevingsverordening zijn regels en voorschriften opgenomen voor gemeenten en waterschappen om de visie uit te voeren. Daarnaast is een Plan MER (Milieu Effect Rapportage) opgesteld, waarin de gevolgen voor het milieu in beeld zijn gebracht. De Omgevingsvisie komt in de plaats van het Provinciaal Omgevingsplan (POP). De Omgevingsvisie heeft betrekking op het grondgebied van de provincie Groningen en geldt voor een periode van vier jaar: 2015-2019.

In hoofdstuk 11 wordt het onderwerp waterveiligheid beschreven. Doel is een toekomstbestendige, leefbare en veilige provincie te garanderen. Daarin zijn kustverdediging, (regionale) dijken en waterberging de belangrijkste middelen.

In hoofdstuk 12 gaat het over schoon en voldoende water. Doel is om op lange termijn de vraag naar zoetwater te verkleinen. De waterschappen spelen hierin een belangrijke rol. De waterkwaliteit moet uiterlijk in 2027 voldoen aan de KRW-doelen. De provincie is beheerder van het diepe grondwater. Rondom grondwaterbescherming en waterwinning wordt deze taak actief uitgeoefend.

2.4. Beleid Waterschap Noorderzijlvest

Waterbeheerprogramma 2016-2021

Iedere zes jaar stelt het waterschap een Waterbeheerprogramma op. Dit beleidsdocument beschrijft hoe het Waterschap invulling geeft aan zijn taken. Ook de steeds belangrijker wordende rol van water in relatie tot ruimtelijke ordening en regionale economie is in het beleid van het waterschap opgenomen. Deze ontwikkelingen vragen om een integrale aanpak en flexibiliteit, waarbij goed wordt samenwerkt met andere organisaties. De kernopgave is de zorg voor voldoende en schoon water en bescherming tegen overstromingen in een veranderend klimaat, met onzekere maar waarschijnlijk grote gevolgen voor watersystemen. De rol van het waterschap ontwikkelt zich van louter taakgericht naar meer omgevingsgericht. Het Waterschap zal zijn aandacht niet alleen meer richten op de traditionele taken waterkwantiteit, waterkwaliteit en waterzuivering, maar steeds meer op integrale gebiedsontwikkeling. De inzet van het waterschap is gericht op een duurzaam waterbeheer, dat bijdraagt aan de kwaliteit van de leefomgeving en versterking van de regionale economie.

Zuiveringsvisie

Waterschap Noorderzijlvest heeft in 2013 een zuiveringsstrategie opgesteld. Hierin schetst het waterschap een langetermijnvisie waarin energie, grondstoffen en hergebruik van water het perspectief vormen. Dit perspectief vraagt om een transitie van de huidige behandeling van afvalwater naar een energie- en grondstoffenfabriek. Dit perspectief is sluit nauw aan op de kernthema's van dit plan.

Beleidsnotitie Water en Ruimte

In deze notitie heeft het waterschap haar beleid ten aanzien van het stedelijk waterbeheer uitgewerkt. In plaats van 'stedelijk' mag hier gelezen worden dat het vooral over water in bebouwd gebied gaat. De notitie behandelt de visie van het waterschap op het stedelijk waterbeheer en welk beleid daarvoor relevant is. Een belangrijk aspect is de afstemming met de ruimtelijke ordening. Dit wordt toegepast op de verschillende onderdelen van het stedelijk waterbeheer. Ook de onderlinge afspraken over beheer en onderhoud komen aan bod. In de notitie geeft het waterschap ook aan waar de gemeenten aan moeten voldoen als het om inrichting en dimensionering van watergangen en vijvers gaat.

2.5 **Beleid Wetterskip Fryslan**

Waterbeheerplan 2016-2021

In het Waterbeheerplan 2016 – 2021 zijn de doelen beschreven voor de komende jaren, de strategische keuzes die gemaakt worden en de financiële consequenties daarvan.
Er wordt ingegaan op ontwikkelingen, speerpunten, dilemma's en uitdagingen.

Watergebiedsplannen
In een watergebiedsplan staat hoe wij het waterbeheer de komende 10 jaar in een bepaald gebied willen uitvoeren en knelpunten oplossen, samen met betrokkenen.

3 Regionaal beleidskader

3.1 Regionaal KRW-programma: Afstemmingsnota Schoon en gezond water Noord-Nederland
Zie paragraaf 2.1.3

3.2 Omgevingsvisie Groningen
In de Omgevingsvisie staat het provinciale beleid voor de komende jaren op het gebied van ruimte, verkeer en vervoer, milieu en water. In de Omgevingsverordening zijn regels en voorschriften opgenomen voor gemeenten en waterschappen om de visie uit te voeren. Daarnaast is een Plan MER (Milieu Effect Rapportage) opgesteld, waarin de gevolgen voor het milieu in beeld zijn gebracht. De Omgevingsvisie komt in de plaats van het Provinciaal Omgevingsplan (POP). De Omgevingsvisie heeft betrekking op het grondgebied van de provincie Groningen en geldt voor een periode van vier jaar.

In hoofdstuk 11 wordt het onderwerp waterveiligheid beschreven. Doel is een toekomstbestendige, leefbare en veilige provincie te garanderen. Daarin zijn kustverdediging, (regionale) dijken en waterberging de belangrijkste middelen.

In hoofdstuk 12 gaat het over schoon en voldoende water. Doel is om op lange termijn de vraag naar zoetwater te verkleinen. De waterschappen spelen hierin een belangrijke rol. De waterkwaliteit moet uiterlijk in 2027 voldoen aan de KRW-doelen. De provincie is beheerder van het diepe grondwater. Rondom grondwaterbescherming en waterwinning wordt deze taak actief uitgeoefend.

In de omgevingsverordening zijn richtlijnen en regels vastgelegd die de uitvoering van de Omgevingsvisie ondersteunen. Deze verordening is van belang voor gemeenten en waterschap bij de uitoefening van taken. De omgevingsverordening bevat onder andere richtlijnen over gebiedsaanwijzing voor waterwinning en grondwaterbescherming, over water, waterkering, veiligheid en de regionale verdringingsreeks. Het bevat normen voor waterkwantiteit en normen en richtlijnen voor vaarwegenbeheer.

Bijlage 3

Doelen, Functionele Eisen, Maatstaven en Meetmethoden

De systematiek van doelen, functionele eisen, maatstaven en meetmethoden (DoFEMaMe) vormt een grondslag bij het opstellen van het GRP. Het toetsen van de doelen aan de maatstaven vormt de basis voor de evaluatie van de in de afgelopen periode geleverde prestaties en de verantwoording van de voor de komende periode benodigde middelen.

Inmiddels is de systematiek al ruim twee decennia gemeengoed bij de rioolbeheerders in Nederland. Vanaf het begin waren de doelen een beschrijving van *het gewenste gedrag* van de riolering en de rioleringsobjecten. De functionele eisen zijn daarbij de voorwaarden waaraan de infrastructuur moet voldoen om de doelen te bereiken.
Door de verbreding van de rioleringszorg naar de zorgplichten voor afval-, hemel- en grondwater
zijn de doelen losser komen te staan van de infrastructuur zelf en meer gericht op dienstverlening en de maatschappelijke prestaties. Toch blijkt de 'oude' DoFEMaMe-systematiek goed bruikbaar om de zorgplichten te vertalen naar concreet meetbare effecten. Namelijk door de doelen niet langer te beperken tot een beschrijving van *het gewenste systeemgedrag*, maar van *het beoogde effect*. Daarmee vormt de systematiek 'nieuwe stijl' het beoordelingskader voor de wijze waarop we de zorgplichten voor afval-, hemel- en grondwater invullen.

Het implementeren van DoFEMaMe2.0 vraagt een verder gaand volgen van het functioneren van de riolering waardoor doelmatiger maatregelen getroffen kunnen worden.

In het watertakenplan is de DoFEMaMe 2.0 methode centraal gesteld bij de uitwerking van de zorgplichten. In hoofdstuk 2 is een bestuurlijke samenvatting opgenomen, in deze bijlage worden de doelen specifiek en meetbaar gemaakt voor toepassing op de dagelijkse uitvoering van de gemeentelijke watertaken. In onderstaande tabel is dit uitgewerkt.

functionele eisen	maatstaven	meetmethoden
Doel 1: Risico's voor de volksgezondheid door aanraking schadelijke stoffen en geuroverlast maximaal beperken.		
Geen (onaanvaardbaar) gezondheidsrisico	1. Risico op besmetting met watergerelateerde ziektes door blootstelling aan riool- of regenwater is laag: - Afvalwater van alle percelen wordt ingezameld en via riolering naar de zuivering getransporteerd, tenzij dat niet doelmatig is - Geen riooloverstorten en -uitmondingen in risicovol oppervlaktewater - Geen langdurige water-op-straat in woonbuurten	- Alle percelen zijn aangesloten op riolering of IBA of gelijkwaardig - Klachten en meldingen GGD - Op basis van het Waterkwaliteitsspoor locaties selecteren die een potentieel risico vormen voor volksgezondheid (locaties bij overstorten en uitmondingen gescheiden stelsels, etc.) - Gebruik gevalideerd rekenmodel voor riolering - Gebruik inspecties en metingen voor controle op deugdelijke werking Zolang kennis over volksgezondheidsrisico's beperkt is en daarmee niet inzichtelijk is nader onderzoek nodig.
	2. In het openbaar gemeentelijke gebied voldoen de rioleringsobjecten aan de MIC-waarde (Minimum Inhibitory (remmende) Concentration) voor H2S	- alleen onderzoek naar aanleiding van klachten - meting m.b.v. H2S-meters

Doel 2: Beperk wateroverlast door water op straat en beperk overstroming maximaal		
Riolering: **Geen onaanvaardbare economische schade of maatschappelijke hinder door wateroverlast**	1. De maatstaf is gebaseerd op 2 uitgangspunten: - Water-op-straat/hinder toetsing of ontwerp van systeem voldoet aan het ontwerpcriterium: 1 keer per 2 jaar water op straat (bui08 uit LR); risico-analyse met zwaardere bui uitvoeren - Wateroverlast en schade water-op-straat mag niet leiden tot water in woningen of panden behalve bij zeer extreme neerslaggebeurtenissen	- Controle met behulp van gevalideerd rekenmodel, waarin fysieke kenmerken van stelsel (berging, overstorten, pompcapaciteit en structuur) en afvoerend oppervlak (hoeveelheid, type en hoogteligging) zijn gecontroleerd In dit model is ook het stedelijk oppervlaktewater opgenomen voor zover het van invloed is op het functioneren van de riolering - Voor de toetsing van wateroverlast en schade dient het model te zijn aangevuld met de hoogtematen uit de Algemene Hoogtekaart Nederland (AHN) 2.0. - Controle of w-o-s en wateroverlast uit het model worden bevestigd door het klachten- en meldingensysteem
	2. Vervuiling, wortelingroei, obstakels en slibophoping in het riool beïnvloeden het hydraulisch functioneren niet waarneembaar	Klachten en meldingen
	3. Voldoende hoge bouwpeilen bij nieuwbouw	- Waterparagraaf in bestemmingsplan - AHN2.0 voor toetsing of maaiveldinrichting klimaatbestendig is
Grondwater: **Geen onaanvaardbare economische schade of maatschappelijke hinder door grondwateroverlast**	Grondwaterstand die behoort bij de aan het perceel gegeven bestemming	- Toets op klachten (bij > 5 oorzaak onderzoeken)

Doel 3: Beperk hinder door falen van riolen en door verstopping of werkzaamheden.		
Instabiliteit: **Constructie voldoende stevig om functie bovenliggend maaiveld te garanderen**	Gemiddeld aantal keer per jaar instorting (buis of put) < 2 per 100 km	Registratie klachten en meldingen
Bereikbaarheid: **Minimale overlast door werkzaamheden**	Aantal klachten < 5% aantal betrokken aansluitingen	1. Registratie klachten en meldingen 2. Informatie buitendienst
Verstopping: **Minimale verstopping huisaansluitingen door vervuiling van het hoofdriool**	Aantal klachten < 1% aantal eenheden	1. Registratie klachten en meldingen 2. Nader onderzoek oorzaak verstopping
Riolering: **Voorkomen verslechtering functioneren riolering door (verkeerde) inrichting van de openbare ruimte**	1. Geen constructies (palen, ondergrondse afvalinzameling, enz) nabij riolering	Constructies (palen, ondergrondse afvalinzameling, enz) worden niet binnen normafstand geplaatst
	2. Anders inrichten van het maaiveld mag niet tot verslechtering functioneren riolering en systemen leiden	- Analyse wateroverlast m.b.v. rekenmodel - Uitvoeren maaiveld analyse tijdens extreme neerslag - Uitvoering klachtenanalyse na extreme neerslag
	3. Bij het planten van bomen dient overleg laats te vinden met de rioolbeheerder	Belang van riolering is voldoende meegewogen in locatiekeuze bomen.

Doel 4: Zorg voor goede oppervlaktewaterkwaliteit, voer zo weinig mogelijk schoon water af naar de zuivering.		
Watersysteem: **Emissies uit riolering hebben geen nadelig effect op gezond watersysteem, maatgevend waterkwaliteitscriterium volgt watersysteemanalyse (O2 dip, eutrofiering, slibophoping)**	Eisen volgend uit het waterkwaliteitsspoor en streefbeelden	- Voer een watersysteemanalyse uit - Gemeente en waterschap formuleren samen ambities voor watergangen - Bepaal knelpunten voor realisatie streefbeelden. - Onderzoek mate en oorzaak knelpunt
Watersysteem: **Lozingen afvalwater in het buitengebied hebben geen nadelig effect op waterkwaliteit**	Eisen volgend uit het waterkwaliteitsspoor Toepassing IBA	Bepaal knelpunten a.d.h.v. streefbeelden
Transporteren afvalwater: Voldoende afnamecapaciteit theoretisch	Capaciteit is DWA + poc	Standaard pve gemalen
Transporteren afvalwater: Voldoende afnamecapaciteit in praktijk	1. Werkpunt pomp is 50-130% van theoretische capaciteit 2. Beperkt aantal storingen gemalen afhankelijk van functie en uitvoering gemaal	- Gemalen met debietmeter: gemeten verpompt debiet gedeeld door het verpompt debiet dat geleverd had moeten worden afhankelijk van instellingen gemaal - Gemalen zonder debietmeter: volumetest - Metingen in procesautomatiseringssysteem geautomatiseerd verwerken in KPI's - Meting in procesautomatiseringssysteem geautomatiseerd verwerken
Transporteren afvalwater: Voorkomen dat afvalwater vermengd wordt met rioolvreemd water	Werkelijke DWA afvoer < 130% theoretische afvoer	Debiet gemalen meten, theoretisch debiet bepalen analyses uitvoeren
Bodem, bij riolen boven GW stand: **Inzamelen en transporteren vrijkomend afvalwater emissies naar bodem of grondwater hebben geen nadelig effect**	1. Exfiltratie van DWA uit riolering mag geen (ecologische) schade veroorzaken 2. Bij afkoppelen hemelwater mag geen bodemverontreiniging ontstaan 3. Er mogen geen lekkages voorkomen bij persleidingen	Gebruik risicomanagement methode
Bodemlozingen: **Lozingen afvalwater in het buitengebied hebben geen nadelig effect op de bodem**	Eisen volgend uit bodembeschermingsbeleid	Gebruik risicomanagement methode

Doel 5: De klant staat voorop. Aantal klachten zit onder het landelijk gemiddelde.		
Klantvriendelijke benadering	1. Correcte, snelle en accurate afhandeling van klachten, meldingen en vragen 2. Afhandeling cf. afspraken gemeentelijke klachtenregeling	- Registratie klachten en meldingen - Managementrapportage
Transparante bedrijfsvoering	1. Rioleringsbeheer wordt qua werkzaamheden en kosten zo veel mogelijk gescheiden van andere infrastructuur gehouden. Kosten zijn te herleiden	- Administratie - Managementrapportage - Evaluatie afvalwaterbeleidsplan
	2. Inzicht in prognose rioolheffing en lasten	- Kostendekkingsplan - Administratie - Managementrapportage
Tijdige en volledige communicatie	Aantal klachten over communicatie < 1%	Registratie klachten en meldingen

Bijlage 4 Kostendekkingsberekening

Jaar	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Inkomsten						
Aantal aansluitingen op riolering	26.549	26.549	26.549	26.549	26.549	26.549
Tarief rioolheffing	219,12	223,50	227,97	232,53	237,18	241,93
Aantal ontheffing van de zorgplicht (laag tarief)	429	429	429	429	429	429
Tarief rioolheffing	40,00	40,80	41,62	42,45	43,30	44,16
Type aansluiting (allen regenwater, exact aantal ntb)	200	200	200	200	200	200
Tarief rioolheffing	40,00	40,80	41,62	42,45	43,30	44,16
Inkomsten dwangbevel en aanmaningskosten	12.829	13.086	13.347	13.614	13.887	14.164
Totaal (A)	**5.829.748**	**5.946.343**	**6.065.270**	**6.186.575**	**6.310.307**	**6.436.513**
Jaar	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Uitgaven						
Oude kapitaallasten						
Oude kapitaallasten	2.240.957	2.180.998	2.165.189	2.149.380	2.133.570	2.133.570
Gebied Middag		85.312	85.312	85.312	85.312	85.312
Nieuwe kapitaallasten (investeringen excl. BTW)						
Kapitaallast afschrijving Lineair	-	82.523	155.038	230.442	303.781	380.385
Rente component	-	69.206	136.770	204.066	267.829	333.325
Subtotaal	**-**	***151.728***	***291.808***	***434.507***	***571.610***	***713.711***
Nieuwe kapitaallasten (BTW investeringen)						
Kapitaallast BTW investering lineair	-	17.330	32.558	48.393	63.794	79.881
Rente component	-	14.533	28.722	42.854	56.244	69.998
Subtotaal	**-**	***31.863***	***61.280***	***91.247***	***120.038***	***149.879***
Subtotaal kapitaallasten	**2.240.957**	**2.449.901**	**2.603.589**	**2.760.446**	**2.910.531**	**3.082.472**

Exploitatie						
Volgens Exploitatie gemeente	43.320	43.320	43.320	43.320	43.320	43.320
Personeel	561.186	561.186	561.186	561.186	561.186	561.186
Overhead	381.389	381.389	381.389	381.389	381.389	381.389
Perceptiekosten/invorderingskosten	69.990	69.990	69.990	69.990	69.990	69.990
Beheerkosten Riolering	1.489.182	1.489.182	1.489.182	1.489.182	1.489.182	1.489.182
		-	-	-	-	-
Subtotaal exploitatie	**2.545.067**	**2.545.067**	**2.545.067**	**2.545.067**	**2.545.067**	**2.545.067**
Subtotaal uitgaven	***4.786.024***	***4.994.968***	***5.148.656***	***5.305.513***	***5.455.598***	***5.627.540***
BTW	576.043	576.043	576.043	576.043	576.043	576.043
Toerekeningen (veegkosten, kolkenzuigen, slootonderhoud, baggeren)	493.339	493.339	493.339	493.339	493.339	493.339
Reserve/Voorziening riolering	25.658-	118.007-	152.768-	188.320-	214.674-	260.409-
Totaal exclusief investeringen	**5.829.748**	**5.946.343**	**6.065.270**	**6.186.575**	**6.310.307**	**6.436.513**

Bijlage 5 Kostenoverzicht

Maatregel	Kosten
Onderzoeken en adviezen (foutieve huisaansluitingen; rioolvreemdwater; knelpuntenanalyse e.d.)	€ 100.000
Kosten stresstest en maatregelplan klimaatadaptatie	€ 70.000
Opstellen BRP	€ 45.000
Licenties, hosting, abonnementen, contributies	€ 125.000
Meten en monitoren (grondwatermeetnet; overstortregistratie; neerslagradar; M&M regio)	€ 50.000
Reiniging en inspectie vrijvervalriool en duikers	€ 300.000
Reinigen kolken en goten	€ 140.000
Subsidies (afkoppelsubsidies; kosten regentonnenactie)	€ 25.000
Reparaties huis & kolkaansluitingen	€ 35.000
Reparaties vrijverval riool	€ 75.000
Reparaties, reiniging, inspecties, (NEN)keuringen rioolgemalen en persleidingen	€ 300.000
Electra	€ 150.000
IBA's	€ 90.000
Slootschonen (onderdeel watertakenplan)	€ 120.000
Baggerkosten	€ 200.000
Waterketensamenwerking (kosten uitvoeringsprogramma "water centraal")	€ 15.000
Totaal	**€ 1.840.000**

Bijlage 6

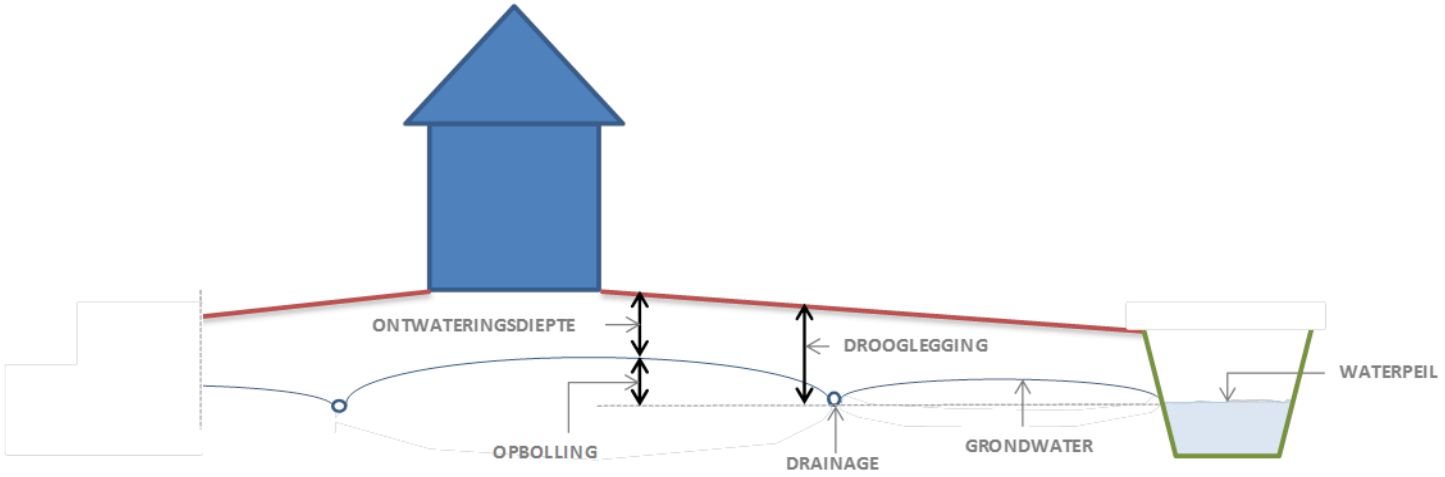
Grondwaterbeleid

In de wet is een gemeentelijke zorgplicht opgenomen voor het in het openbaar gemeentelijke gebied treffen van maatregelen om structurele nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken. Voorwaarde hierbij is dat de te treffen maatregelen doelmatig zijn en niet tot de zorg van het waterschap of de provincie behoren.

De specifieke eisen voor de grondwaterzorgplicht zijn:

- De voorzieningen voor grondwater zijn in goede staat en functioneren goed.
- Grondwater wordt indien mogelijk niet via het afvalwaterstelsel afgevoerd.
- De gemeente verleent, bijvoorbeeld bij klachten, een goede service aan burgers en belanghebbende partijen. De gemeente maakt, in samenwerking met betrokken partijen, een analyse van de oorzaken, gevolgen en mogelijke maatregelen. Deze maatregelen moeten getroffen worden door de verantwoordelijke partij.
- De gemeente heeft en geeft inzicht in de actuele wet- en regelgeving rond de grondwaterzorgplicht.

In onderstaand overzicht zijn veel gebruikte termen in de grondwaterzorgplicht weergegeven.



Figuur: veelgebruikte termen grondwaterzorgplicht

In de bestemmingsfase worden de problemen onderkend op basis van de ‘watertoets’ (ruimtelijke ordening) en in de inrichtingsfase worden de maatregelen gerealiseerd door middel van grondexploitatie en bouwvoorschriften (bouwvergunning). Mochten zich daarna nog problemen voordoen in verband met de grondwaterstand dan zal de gemeente, binnen de grenzen van doelmatigheid, maatregelen treffen om deze gevolgen zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken.

Voor de inzameling op particulier terrein is de perceeleigenaar verantwoordelijk. Hij zorgt voor deugdelijke bouwkundige en waterhuishoudkundige voorzieningen op zijn terrein. Dit betreft zowel de kavel als daarop aanwezig bouwwerken. Kelders dienen conform het bouwbesluit waterdicht te zijn.

De zorgplicht heeft het karakter van een inspanningsplicht. Dat wil zeggen dat de gemeente niet verantwoordelijk is voor handhaving van het grondwaterpeil in bebouwd gebied. De zorgplicht werkt ook niet met terugwerkende kracht en leidt niet tot aansprakelijkheid voor schadesituaties uit het verleden. Deze zorgplicht richt zich met name op maatregelen van waterhuishoudkundige aard.

Ze kunnen bestaan uit het inzamelen, bergen, transporteren en het nuttig toepassen van schoon water, het verbeteren van de waterdoorlaatbaarheid van de bodemtoplaag en hydrologische compartimentering van de bodem. De maatregelen kunnen ook de vorm hebben van een openbaar ontwateringstelsel, waarmee grondwater wordt ingezameld, getransporteerd, nuttig toegepast of wordt teruggebracht in het milieu. Het af te voeren grondwater kan afkomstig zijn van openbaar terrein en van particuliere percelen.
In een aantal gevallen zal het af te voeren grondwater niet schoon genoeg zijn om direct te lozen op het oppervlaktewater of in de bodem waardoor zuiveringsvoorzieningen noodzakelijk zijn. In het uiterste geval is afvoer naar de rwzi de geëigende oplossing.

<u>Specifiek Regen- en grondwaterbeleid in de Gemeente Westerkwartier</u>
(Grond)wateroverlast in bebouwd gebied kan vele oorzaken hebben. Het is ook niet altijd op voorhand duidelijk of het daadwerkelijk om grondwater gaat. Regenwater dat niet snel genoeg kan infiltreren in de bodem door een ‘storende laag’ kan eveneens voor de nodige overlast zorgen.

Als richtlijn voor het aanduiden van een te hoge grondwaterstand hanteren we de volgende richtlijnen:

- De afstand tussen onderkant vloer of maaiveld en grondwater is minder dan 40 cm. Een overschrijding van korte duur (enkele weken per jaar) wordt geaccepteerd.
- Voor tuinen hanteren we een richtlijn van minder dan 25 cm onder het maaiveld. Ook hier is een overschrijding van korte duur acceptabel.
- Detailinformatie over onder andere de grondwatersituatie, de bodemopbouw, de woning(en) en de wijze van bouwrijp maken zijn nodig om de oorzaak van de grondwateroverlast te achterhalen.

Bij klachten m.b.t. regen- en grondwater zal, afhankelijk van de situatie, de gemeente de klacht zo snel en goed mogelijk afhandelen. Als blijkt dat ook de gemeente of andere instanties maatregelen moet nemen om de problemen op te lossen, zorgt de gemeente (mede) voor een oplossing. Zo nodig betrekt zij naast de betreffende burger daarbij de andere waterbeheerders (waterschap en provincie).
Bij een grondwaterprobleem wordt dus gezamenlijk naar een oplossing gezocht waarbij de eigenaar mogelijk (een deel van) de kosten van onderzoek of maatregelen voor zijn rekening moet nemen.

Vanuit de zorgplicht grondwater is de eigenaar zelf verantwoordelijk voor het grondwater op eigen terrein. Indien dit niet mogelijk is kan de gemeente hier een rol in spelen. Het mag direct worden afgevoerd naar oppervlaktewater, sloot of greppel als:

- Het perceel gelegen is aan oppervlaktewater. Dit geldt ook voor percelen die slechts van oppervlaktewater worden gescheiden door een pad, weg of groenstrook.
- de gemiddeld hoogste grondwaterstand (GHG) ≥0,80 cm minus maaiveld is.
- de grondwaterstand in extreme omstandigheden ≥ 0,40 cm minus bovenkant vloerpeil blijft.

In alle overige gevallen mag het regen- en grondwater worden afgevoerd via het gemeentelijke regenwater riool als blijkt dat er op eigen terrein geen andere mogelijkheden zijn voor de opvang en verwerking van het water. De gemeente zal, indien er extra berging in openbaar terrein gecreëerd moet worden, de kosten doorberekenen. Indien er (nog) geen regenwater riool is aangelegd mag er slechts na toestemming van de gemeente en waterschap worden geloosd via het gemengde gemeentelijke riool.

De gemeente kan een lozingsverordening vaststellen waarin het bovenvermelde wordt geregeld. Deze lozingsverordening kan als vangnetbepaling worden gehanteerd ingeval de gemeente met de particulier niet in goed overleg tot overeenstemming kan komen. Vooralsnog gaan wij ervan uit dat deze lozingsverordening niet noodzakelijk zal zijn.

Bijlage 7

Overzicht Basisrioleringsplannen

Voor detailinformatie over de uitleg van de riolering in de gemeente Westerkwartier wordt verwezen naar de Basisrioleringsplannen. Het watertakenplan is gebaseerd op de inhoud van deze plannen. Zij vormen de broninformatie en bevatten alle gegevens over de verschillende deelgebieden, inclusief gegevens over overstorten, uitlaten, randvoorzieningen, gemalen en tekeningen van de stelsels.

Overzicht vigerende Basisrioleringsplannen gemeente Westerkwartier:

- BRP gemeente Leek 2008
- BRP Leeksterveld 2006
- BRP Oostindie 2016
- BRP gemeente Grootegast 2002
- BRP gemeente Marum 2005
- BRP gemeente Zuidhorn 2008

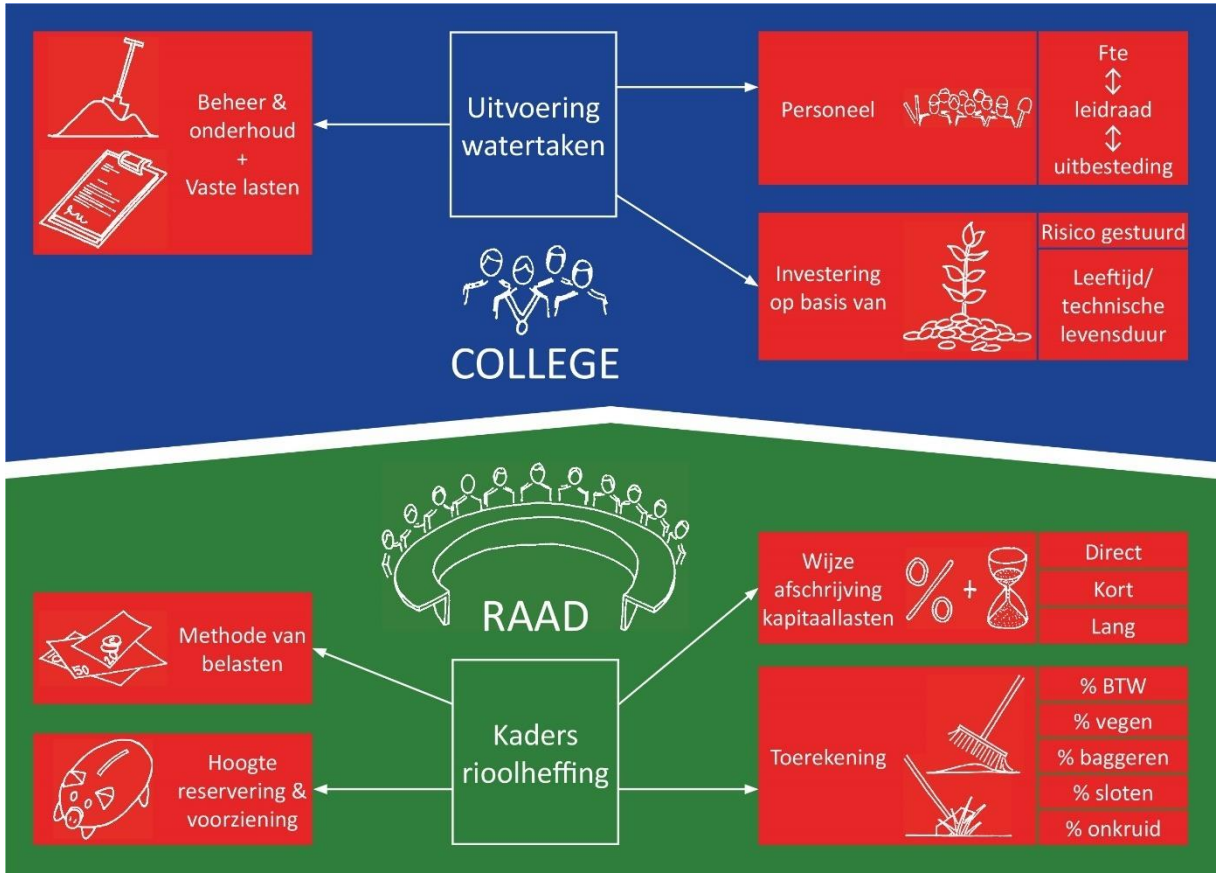
Bijlage 8

Beleidskeuzen Westerkwartier

8.1 Onderbouwing rioolheffing

In de vier voormalige gemeenten die nu samen gemeente Westerkwartier vormen verschilde de onderbouwing van de rioolheffing. Ook een aantal beleidskeuzen ten aanzien van de uitvoering van de watertaken verschilde. De gemeente is tot uniformering van uitgangspunten gekomen en daarmee zijn de verschillen in onderbouwing van de rioolheffing verdwenen.

Binnen de rioolheffing kunnen een aantal onderdelen worden onderscheiden waarbinnen elke gemeente haar eigen beleidskeuzen kan maken. Per onderdeel kunnen aanpassingen van werkwijze en kaders tot een ander verloop van de rioolheffing leiden. Onderstaand figuur geeft een overzicht van alle onderdelen.



De gemeenteraad stelt de kaders voor de (financiële) onderbouwing van de rioolheffing. Het college voert de watertaken uit.

In de volgende paragrafen wordt per onderdeel beschreven welke beleidskeuzen gemaakt moeten worden om tot de gewenste werkwijze te komen.

8.2 Kaders rioolheffing

De kader-stellende bevoegdheid van de gemeenteraad omvat vier onderwerpen die bepalend zijn voor de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de rioolheffing:

- De methode van belasten
- De wijze waarop reserve en voorziening worden ingericht
- De wijze (duur) waarop kapitaallasten worden afgeschreven
- De mate van toerekening van een aantal specifieke onderdelen

Per onderdeel wordt hierna de huidige situatie, de overwegingen en de beleidskeuze toegelicht.

8.2.1 Methode van belasten

De rioolheffing wordt voldaan door zakelijk gerechtigden (doorgaans eigenaren) of gebruikers van huizen en (bedrijfs-) gebouwen die belangen kunnen hebben bij de zorgplicht. Dit is afhankelijk van wat de gemeente in haar verordening op de rioolheffing vastlegt. Gemeenten kunnen ervoor kiezen beide partijen te laten betalen in een gecombineerde heffing of alleen gebruikers of eigenaren aan te slaan voor de rioolheffing. Daarnaast kan de rioolheffing worden gedifferentieerd op verschillende manieren.

<u>Situatie voormalige gemeenten</u>

In drie gemeenten (Grootegast, Leek, Marum) werden de eigenaren belast, waarbij in Leek de grootverbruikers van drinkwater meer betaalden en in Marum een uitgebreide differentiatie voor verschillende percelen was. In Zuidhorn werden de gebruikers belast, waarbij voor niet-woningen een differentiatie werd aangebracht.

<u>Overwegingen</u>

- In het grootse deel van het gebied wordt de eigenaar belast. Het voordeel van het belasten van de eigenaar is dat het percentage gemiste inkomsten (door leegstand of kwijtschelding) beperkt is. De perceptiekosten zijn bij deze systematiek relatief laag. Landelijk wordt in relatief veel gemeenten de gebruiker (mede) belast. Hiermee wordt sterker invulling gegevens aan het principe van de vervuiler betaalt. Dit kan o.a. door een gebruikersheffing voor het drinkwaterverbruik naast een vast tarief voor de eigenaar (systematiek Leek). Toepassing van deze methodiek levert implementatiekosten op in het gebied van de voormalige gemeenten Marum en Grootegast. De overgang in het gebied van de voormalige gemeente Zuidhorn naar alleen de eigenaar belasten is geen ingewikkelde wijziging. Bij het maken van keuze spelen dus vooral implementatiekosten en de politieke afweging om de gebruiker te belasten een centrale rol.
- De keuze tussen eigenarenheffing en gebruikersheffing treft vooral huurders en woningcorporaties. Als huurders opeens rioolheffing moeten betalen is het maar afwachten hoe hun verhuurder daarmee omgaat. Deze overstap zorgt ook voor hogere overgangskosten en hogere perceptiekosten, doordat er meer adressen en mutaties zullen zijn. De kans op een toename van verzoeken om kwijtschelding is reëel. Voor woningbouwcorporaties geldt omgekeerd dat bij een overgang naar een eigenarenheffing weinig ruimte is om dit naar huurders door te berekenen.

- Het toepassen van tariefdifferentiatie komt tegemoet aan het principe van de vervuiler betaalt, en vormt in die zin in beperkte mate een alternatief voor een gebruikersheffing. De afweging om deze methode al dan niet toe te passen zal dan ook vooral in dat kader moeten plaatsvinden. De methode van Leek is in een eenvoudige vorm goed toepasbaar (alleen waterverbruik boven een bepaalde drempel tot hogere heffing laten leiden). Het is ook goed om te kijken naar de verschillen in samenstelling tussen de gemeenten. Met name Leek kent een aantal grotere bedrijven. Het is van belang om te verkennen wat het voor deze bedrijven betekent, of een dergelijke regeling geschikt geacht wordt of eventueel moet worden aangepast.
- Kwijtschelding vormt een vrije politieke keuze. In 2016 waren de bedragen die in Grootegast en Zuidhorn met kwijtschelding waren gemoeid respectievelijk € 1000,- (alleen rioolheffing) en € 145.000 (voor OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing). Het is vooral een politieke afweging om kwijtschelding al dan niet toe te passen. Bij het vaststellen van de rioolheffing mag de kwijtschelding worden ingecalculeerd. Grootegast bracht de kwijtschelding ten laste van de rioolheffing, Zuidhorn niet.
- Gemeente Leek bracht de eerste aanleg van riolering te n laste van de rioolheffing en niet van grondexploitaties. Als de rioolheffing per saldo niet mag stijgen dan is het enige alternatief om de eerste aanleg in de nieuwe gemeente niet uit de rioolheffing, maar uit de grondexploitatie te bekostigen. Dit is tevens de meest gehanteerde werkwijze in Nederland.

Beleidskeuze

Gekozen is voor een eigenarenbelasting en een vast tarief van €227,- voor 2019.
De eerste aanleg van riolering wordt niet ten laste gebracht van de rioolheffing, maar van grondexploitaties. Voor de projecten waar dat in het verleden is gedaan bij gemeente Leek, is dat gecorrigeerd en direct afgeboekt. Die lasten zijn dus ook uit de huidige rioolheffing gehaald.
Tevens zijn de toerekeningen van kosten die zijdelings onder de zorgplichten vallen voor het gemiddelde van de vier gemeenten toegerekend met een maximum dat is toegestaan in het kader rechtmatigheid. Gedurende deze planperiode wordt onderzocht wat de mogelijkheden zijn om eventueel een gedifferentieerd tarief in te voeren.

8.2.2 Reserve en voorzieningen

Rioolheffing die de gemeente ophaalt voor de riolering blijft bestemd voor de riolering en hoort daarmee thuis in een voorziening. Wanneer een gemeente activiteiten niet uitvoert die wel begroot zijn, dan hoort het overblijvende geld aan het einde van het jaar in een voorziening thuis. Alleen als door aanbestedingsvoordelen geld overblijft, gaat dit naar een reserve of de exploitatie. Dit geldt overigens ook omgekeerd als een gemeente het projectbudget overschrijdt. Het Uniform Exploitatiemodel dient hier jaarlijks op te worden bijgesteld.

Indien de gemeente in het tarief spaart voor groot onderhoud of voor toekomstige vervanging, dan moet er een voorziening voor groot onderhoud (BBV art. 44 lid 1c) resp. vervanging (BBV art. 44 lid 1d) worden gevormd. Dit moet vervolgens ook aansluiten op het beleid van de gemeente. Als er niet voor deze zaken wordt gespaard, dan kunnen deze voorzieningen niet worden gevormd. In een beheerprogramma moet worden bijgehouden welke kosten voor welk doel bestemd zijn.

Situatie voormalige gemeenten

De gemeenten streefden naar tariefegalisatie, zodat het tarief een stabiel niveau heeft en niet jaarlijks fluctueert. Er werd vooral gekeken naar een afstemming met het actuele niveau van kosten en investeringen. Leek, Marum en Zuidhorn hanteerden de volgende beleidslijn:

- Verschillen in kapitaallastenontwikkeling egaliseren door middel van een voorziening.
- Voor- en nadelen bij aanbesteding en efficiency maatregelen egaliseren door middel van een voorziening.
- Verschillen in overige exploitatiekosten worden verrekend met de reserve.

Gemeente Grootegast werkt niet met een voorziening (alleen voor onderzoeken), maar egaliseert wel het tarief.

Overwegingen

Er zijn geen grote veranderingen nodig, omdat gemeenten min of meer dezelfde werkwijze hanteren. Het aanscherpen van het risico-gestuurd beheer en invoering van het Uniform Exploitatiemodel helpen bij het verkrijgen van een betere sturing op de ontwikkeling van de rioolheffing.

Een afweging is om een minder forse stijging van de rioolheffing op lange termijn na te streven. Een stabiele ontwikkeling van de rioolheffing kan worden bereikt door steeds meer investering direct af te boeken. Deze stapsgewijze invoering van het ideaalcomplex vraagt ruimte om de voorziening daarvoor te mogen inzetten. Er moet ook rekening gehouden worden met effecten op de totale gemeentebegroting.

Beleidskeuze

De bestemmingsreserve wordt ingezet voor tariefegalisatie en het opvangen van overschotten en tekorten in de exploitatie ten opzichte van de begroting. Schommelingen in het tarief zijn niet gewenst.
De voorziening wordt ingezet voor uitgestelde of vertraagde projecten, of om te sparen voor groot onderhoud of vervangingsprojecten. De opbouw van de voorziening moet aansluiten bij het vastgestelde beleidsplan. Afwijkingen hierop moeten inzichtelijk zijn en te verklaren.
Om voor investeringen te sparen is het van groot belang dat het programma is opgesteld op basis van inzicht in kwaliteit en risico's. Er zijn in dit opzicht twee ontwikkelingen van belang:

- Risico-gestuurd beheer van riolering verder invoeren, waardoor maatregelen beter kunnen worden geprogrammeerd, met een focus op de eerstvolgende vijf jaren.
- Gebruik van het Uniform Exploitatiemodel, dat het mogelijk maakt om het programma direct af te stemmen op de ontwikkeling van tarief, voorziening en reserve.

Een afweging die door de discussie heen speelt is de wenselijkheid om minder investeringen te activeren en deze zoveel mogelijk direct af te boeken. Dit zogenaamde ideaalcomplex zorgt op langere termijn voor een veel beperktere stijging van de rioolheffing. Een stapsgewijze invoering hiervan is een streven voor de komende jaren.

8.2.3 Kapitaallasten

Een gemeente moet investeringen altijd activeren, tenzij het gaat om nieuw aanleg die zij uit de grondexploitatie betaalt. Maar dit betekent niet dat zij investeringen ook altijd langjarig moet afschrijven. Een gemeente mag investeringen ook direct al dan niet gedeeltelijk op de voorziening afboeken. Stichting RIONED waarschuwt voor langjarig afschrijven. Dit geeft grote risico's, omdat systemen over enkele decennia mogelijk niet meer in gebruik zijn door bijvoorbeeld klimaatontwikkeling, nieuwe sanitatie of het simpele feit dat de woonwijk gesloopt wordt. Op dat moment is directe afboeking van de resterende investering verplicht, wat tot zeer grote kostenposten kan leiden. Ook worden de kosten van rente en afschrijving uiteindelijk heel hoog. Daarbij is het de vraag of de rioolheffing op de lange termijn nog wel betaalbaar blijft. Nu een beetje meer rioolheffing betekent straks een stuk minder.

Investeringen in de riolering zijn te onderscheiden in uitbreidingsinvesteringen (toename van het aantal aansluitingen en -in potentie- aanslagen rioolheffing) en vervangingsinvesteringen (de overige investeringen, dus ook verbetermaatregelen). Voor uitbreidingsinvesteringen is en blijft het principe van activeren en afschrijven verplicht. Voor vervangingsinvesteringen blijven er meer mogelijkheden bestaan.

Het BBV stelt als voorkeursrichting dat gemeenten vervangingsinvesteringen activeren en vervolgens langjarig afschrijven over de gebruiksduur (de economische levensduur). Maar deze investeringen mogen ook worden gefinancierd door vooraf via het tarief te sparen en bij activeren vervolgens de spaarvoorziening (voorziening 44, lid 1d BBV) (deels) af te boeken op de investering via een balansboeking. Zo kunnen vervangingsinvesteringen ‘direct worden afgeschreven' of kan de ideaalcomplexmethode worden toegepast. Beide mogelijkheden blijven bestaan, ook met de doorgevoerde wijzigingen in het BBV van maart 2016.

<u>Situatie voormalige gemeenten</u>

De gemeenten kapitaliseerden investeringen, waarbij verschillende afschrijvingstermijnen werden gehanteerd, variërend van 15 tot 60 jaar.

<u>Overwegingen</u>

- De keuze voor een uniformering van afschrijvingstermijnen hangt ook sterk samen met het gewenste activeringsbeleid. Kortere investeringstermijnen zorgen op lange termijn voor een minder grote stijging van de rioolheffing; op korte termijn is hierdoor minder ruimte voor direct afboeken.
- Om tot een combinatie van activeren en direct investeren te komen is het wenselijk goed inzicht te hebben in de benodigde maatregelen op korte en middellange termijn, gebaseerd op kwaliteit en risico’s. Door het uitstellen van investeringen en inzet van de voorziening is het sneller haalbaar over te stappen naar een combinatie van activeren en direct investeren. Dit inzicht is nog niet voldoende aanwezig en hangt ook samen met de ontwikkeling van reserve en voorzieningen.
- Op de besparingsopgave van het Bestuursakkoord Water heeft een wijziging in financieringssystematiek geen invloed, dit wordt bij de jaarlijkse verantwoording gecorrigeerd.
- De juiste (economische) gebruiksduur dient te worden vastgesteld, want deze is zeker niet altijd gelijk aan de technische levensduur. Ook een niet-versleten buis kan niet meer functioneel zijn, bijvoorbeeld door systeemwijzigingen of de sloop van een woonwijk.

Beleidskeuze
Een volledig overstap naar het ideaalcomplex lijkt op korte termijn niet haalbaar. Tijdens de planperiode van dit watertakenplan wordt berekend of invoer van het ideaalcomplex, eventueel in combinatie met de invoer van een gedifferentieerd riooltarief mogelijk is.

8.2.4 Toerekening

In het Model kostenonderbouwing Rioolheffing van de VNG wordt ingegaan op kosten die geheel of gedeeltelijk kunnen worden toegerekend aan de rioolheffing. Centraal staat hierbij de vraag: “Worden de activiteiten verricht ter nakoming van de zorgplichten voor afval- hemel- en grondwater?”.

Het antwoord op die vraag met een kostenberekening moet worden opgenomen in dit watertakenplan Westerkwartier. Het is belangrijk dat vooraf goed is overwogen waarom welke kosten worden toegerekend. Over de mate van toerekening worden door de VNG richtlijnen opgesteld. Tevens is er jurisprudentie over de toerekening.

Situatie voormalige gemeenten
De gemeenten rekenden de volgende kosten toe aan de rioolheffing:

Huidige methode	% btw	% vegen	% baggeren	% sloten	% onkruid
Grootegast	100 %	50%	nvt	100%	
Marum	100 % Alleen exploitatie Investeringen 0%.	50%	50% watergangen 100% watergangen	100%	50%
Leek	100 %	100%	100%	25%	
Zuidhorn	100 %	-	50%	25 %	

Overwegingen

- Steeds meer gemeenten gaan uit van een stapsgewijze verhoging van de toerekening tot wat maximaal binnen de zorgplicht valt. Dat betekent zoveel mogelijk zuiver toerekenen van kosten volgens wat landelijk als richtlijn wordt gehanteerd, binnen de grenzen van wat jurisprudentie aangeeft. De uitkomst hiervan heeft ook te maken met de karakteristiek van het gebied: de verschillen komen vooral bij baggeren en slootonderhoud tot uiting, omdat de hoeveelheid en aard van het oppervlaktewater per gemeente sterk verschilt.
- Btw wordt al maximaal toegerekend, hierin hoeft niets te worden gewijzigd.
- Vegen: door het vegen van verhardingen wordt voorkomen dat er zand en vuil in de riolen spoelt. Echter, niet overal vindt afspoeling naar een riool plaats. Soms is dat een berm of ander onverhard terrein. Veegkosten mogen daarom maximaal voor 50% in de rioolheffing worden doorberekend.

- Baggeren: het baggeren van stedelijk water is nodig om de functie van het stedelijk water te handhaven. In de buurt van uitlaten en overstorten van de riolering spoelt slib in het oppervlaktewater. Het verwijderen van dit vervuilde slib mag worden toegerekend aan de rioolheffing. Deze situatie verschilt per gemeente, met name als het gaat hoe deze werkzaamheden zich verhouden tot het totale areaal dat in beheer is bij de gemeente.
- Slootonderhoud: Watergangen, sloten, greppel en vijvers vervullen een functie in het droog houden van bebouwd gebied door middel van het bergen en afvoeren. Evenals het riool dienen ze om overtollig water te bergen en af te voeren. Het onderhouden van deze waterpartijen om deze functies te waarborgen mag worden toegerekend aan de rioolheffing. Ook in dit geval verschillen arealen aanzienlijk tussen gemeenten onderling.
- Onkruidbestrijding: onkruid beperkt de afvoer van regenwater naar het riool- en watersysteem. Om die reden zou een deel van de kosten kunnen worden toegerekend aan de rioolheffing, al zijn hier nog geen juridische uitspraken over. Onkruid zou ook regenwater kunnen bergen en zorgen voor een vertraagde afvoer.

<u>Beleidskeuze</u>
De burger betaalt voor wat hij krijgt. Maximale toerekening is zuiver en goed onderbouwd. Het heeft als consequentie dat de rioolheffing licht verhoogd wordt, terwijl de OZB licht daalt bij overheveling van kosten naar de rioolheffing. Tegelijkertijd wordt gewaakt dat toerekening goed onderbouwd is. Bezwaarmakers kunnen gelijk gesteld worden bij de rechter als blijkt dat toerekening buiten de zorgplicht valt, hiervan zijn al verschillende voorbeelden in het land.

De volgende kosten worden toegerekend:

Huidige methode	% btw	% vegen	% baggeren	% sloten	% onkruid
Westerkwartier	100 %	50%	Het deel dat binnen zorgplicht valt: ca. 50%	50%	0%

8.3 Uitvoering watertaken
Het college is belast met de uitvoering van de gemeentelijke watertaken. De drie belangrijkste keuzen die zij daarbij maakt betreffen:
- Waarin wordt geïnvesteerd en hoe komen de investeringsbeslissingen tot stand?
- Hoe gaat zij om met beheer, onderhoud en vaste kosten, zaken die binnen de jaarlijkse exploitatiekosten vallen?
- Welk beleid hanteert zij ten aanzien van personeel, in hoeverre worden taken uitbesteed of in samenwerking uitgevoerd?

Per onderdeel wordt hierna de huidige situatie, de overwegingen en de beleidskeuze toegelicht.

8.3.1 Investeringen

Investeringen zijn gericht op een doelmatige en efficiënte instandhouding van alle middelen die nodig zijn om riolering en ontwatering goed te laten functioneren.

Situatie voormalige gemeenten

Westerkwartier heeft een transitie doorlopen naar risico-gestuurd beheer. De oude methode van vervanging op basis van technische levensduur is overgegaan naar vervanging op basis van risico gestuurd beheer. De bepaling van de toestand van de objecten en een inschatting van de risico's op falen vormen het afwegingscriterium. Vervolgens wordt een doelmatige maatregel bedacht. Rioolleidingen worden bijvoorbeeld steeds minder vervangen en steeds vaker gerepareerd of gerelined volgens de kous methode. Hiermee worden de investeringskosten zo laag mogelijk gehouden.

Om goed risico-gestuurd beheer uit te voeren moet aan een drietal voorwaarden worden voldaan. Deze ontwikkeling neemt meerdere jaren in beslag:

- Het gegevensbeheer ontwikkelen tot assetmanagement.
- Meten en monitoren aan riolen (Westerkwartier neemt deel in de regionale pilot).
- Optimalisatiestudie afvalwatersysteem uitvoeren en basisrioleringsplannen actueel maken.

Overwegingen

De overgang naar risico-gestuurd beheer werpt al duidelijk vruchten af. Ontwikkeling van geschetste voorwaarden kan tot een verdere reductie van kosten en verbetering van kwaliteit leiden.

Beleidskeuze

Investeren op basis van risico-gestuurd beheer zal leiden tot een versterking van de doelmatigheid en efficiency. Dit kan bereikt worden door:

- Voldoende kennis en capaciteit in eigen huis te hebben voor een doelmatige regie van dit proces.
- Regionaal samen te werken op taken/ onderdelen die meer continuïteit, kwaliteit en efficiency bieden, bijvoorbeeld meten en monitoren en gemalenbeheer.

8.3.2 Beheer, onderhoud en vaste kosten

Een belangrijk deel van de exploitatiekosten bestaat uit jaarlijks onderhoud, de organisatie van deze taken en vaste kosten voor bijvoorbeeld reiniging, nutsbedrijven en abonnementen.

Situatie voormalige gemeenten

Deze kosten worden bepaald op basis van kennis en ervaring. De opzet van de exploitatie was voor iedere gemeente anders en alleen op hoofdlijn vergelijkbaar.

Overwegingen

Om de kosten voor beheer en onderhoud goed te kunnen sturen is een basaal inzicht in opbouw en bestedingen noodzakelijk. Zonder de werkwijze te veranderen kunnen gemeenten toch een slag maken door de verschillen in kosten van beheer en onderhoud te analyseren. Hierbij kunnen aspecten als mate van uitbesteding/ zelf doen, kansen voor gezamenlijk aanbesteden en leren van elkaars werkwijze leiden tot optimalisatie en besparingen.

Beleidskeuze

De budgetten waren niet bij iedere gemeente gelijk in opzet. Om goed te kunnen vergelijken is de huidige opzet van budgetten ingedeeld naar een nieuwe structuur voor gemeente Westerkwartier. Zo zijn de budgetten in eerste instantie vergelijkbaar gemaakt en dat is de basis geweest voor de nieuwe exploitatie.

Bijlage 9

Folder storingsdienst



Is het riool bij u verstopt? Wat te doen?

De gemeente is verantwoordelijk voor het onderhoud van het riool tot aan de grens van uw perceel. De perceeleigenaar is verantwoordelijk voor het onderhoud van het riool op zijn eigen terrein inclusief het op de erfgrens gelegen ontstoppingsstuk of ontstoppingsputje (ontstoppingspunt). Voor storingen aan rioolgemalen en IBA's lees het hoofdstuk "Woont u in het buitengebied". Ter voorkoming van rioolverstoppingen verwijzen wij u naar bijlage 2 van deze informatie waarin u kunt lezen wat er wel en niet geloosd mag worden op het riool.

Te nemen stappen:

Stap 1

Onderzoek locatie verstopping:
Wanneer uw riool niet meer afvoert dient u eerst te onderzoeken of de verstopping zich in uw eigen riool bevindt of in het gedeelte waarvoor de gemeente verantwoordelijk is. Hiervoor dient u het ontstoppingspunt open te maken.
Er vindt in principe geen vergoeding plaats van de graafkosten.

Locatie ontstoppingspunt:
Normaal gesproken staan op de (bouw)tekening van de woning maten vermeld waarmee de locatie van het ontstoppingspunt te vinden is. Deze ligt gemiddeld ca. 80 cm. onder het maaiveld. Er wordt vanuit gegaan dat de perceeleigenaar over deze tekening beschikt. Mocht de perceeleigenaar onverhoopt niet over deze tekening beschikken dan bestaat er een kans dat er informatie aanwezig is bij de gemeente. U kunt daar naar informeren.

Stap 2

Staat er ter hoogte van het ontstoppingspunt geen of weinig water in de rioolbuis dan zit de verstopping in het gedeelte op uw eigen perceel. U kunt dan zelf de verstopping (laten) verhelpen. Deze kosten zijn geheel voor uw rekening.

Stap 3

Indien het ontstoppingspunt vol water staat dan dient u de gemeente te bellen telefoonnummer 14 0594. Buiten werktijd wordt u doorverbonden met de dienstdoende calamiteitencoördinator van de gemeente.

Stap 4

De gemeente lost vervolgens de verstopping op. In het geval dat u een aannemer heeft ingeschakeld om het ontstoppingspunt vrij te graven komt de gemeente u tegemoet in de graafkosten tot een maximum van € 100,=.
Verstoppingen in het gemeenteriool die zonder overleg met de gemeente door derden (in opdracht van u) worden opgelost worden niet vergoed.
Mocht blijken dat de oorzaak van de verstopping te wijten is aan onzorgvuldig handelen van de veroorzaker dan worden de kosten van de ontstopping op de perceeleigenaar verhaald (zie ook bijlage 2).

Woont u in het buitengebied?

Drukriolering
Woont u in het buitengebied en u loost uw afvalwater via een (huis)rioolgemaaltje en heeft u een probleem met de afvoer dan kunt u contact opnemen met de gemeente. Telnr. 14 0594. Voor het overige kunt u het stappenplan op de vorige pagina gebruiken.

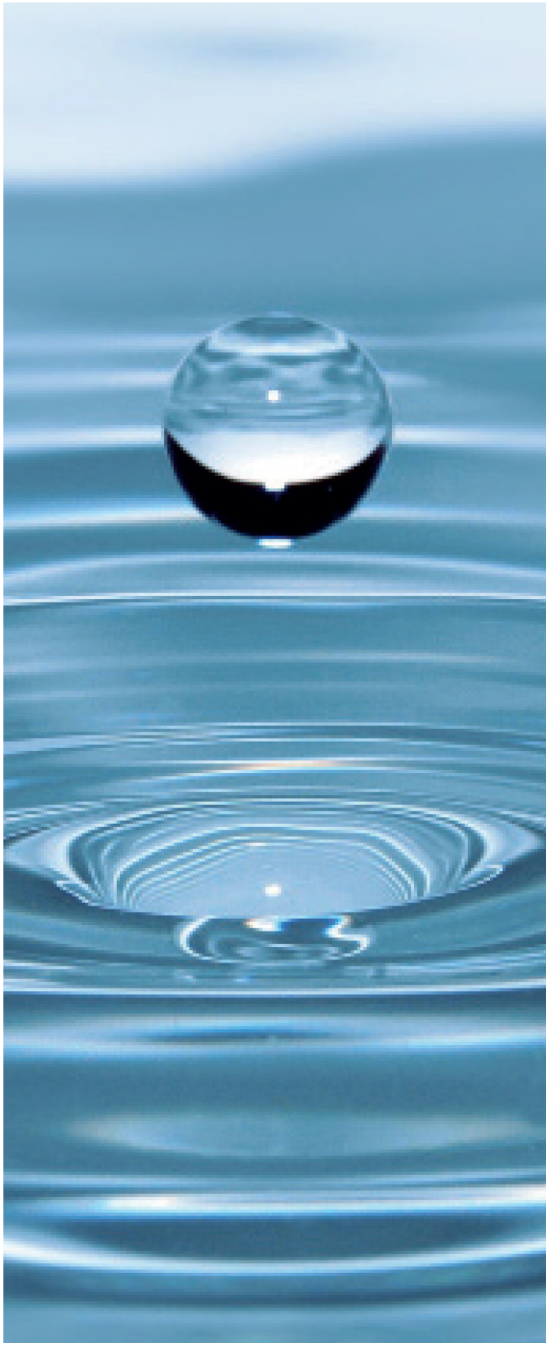
Individuele behandeling Afvalwater(installatie) IBA
Woont u in het buitengebied en bent u aangesloten op een IBA en heeft u een probleem met de afvoer dan moet u contact opnemen met het desbetreffende waterschap. Mocht blijken dat het probleem is ontstaan door een defect aan de IBA dan lost het waterschap dit op. Voor het overige geldt hetzelfde als bovenstaand rondom rioolverstoppingen zoals benoemd onder de stappen 1 t/m 4. Uitzondering hierop is de situatie waarbij u zelf eigenaar bent van de IBA en/of septictank; dan dient u het probleem zelf op te lossen.
Bij storingen aan de IBA belt u met het waterschap:

Woont u binnen het beheersgebied van het waterschap Noorderzijlvest bel:
0800 – 0200402

Woont u binnen het beheersgebied van het waterschap Fryslân bel:
0800 – 3330030

Voor meer informatie zie de website's van de waterschappen:

www.noorderzijlvest.nl
www.wetterskipfryslan.nl



Aanvraagformulier vergunning voor aansluitingen op het gemeentelijk rioolstelsel.

Gegevens aanvrager van het aan te sluiten perceel

Naam aanvrager (eigenaar perceel) : .....

(eventuele gemachtigde aanvrager) : .....

Adresgegevens aanvrager

Postcode + Woonplaats : .....

Telefoonnummer : .....

E-mailadres : .....

Gegevens van het aan te sluiten perceel

Kadastraal bekend:

Sectie : .....

Nummer : .....

Plaatselijk bekend:
Adres : .....

Postcode + Plaats : .....

De aansluiting is voor de afvoer van:

O Huishoudelijk afvalwater

O Bedrijfsafval water M3 per uur M3/h

Aard van het afvalwater .....

Bij de aanvraag moet een (bouw)tekening worden bijgevoegd waarop is aangegeven:

- De situering ten opzichten van de perceelgrenzen en de openbare weg
- De inrichting en situering van het aan te sluiten rioolstelsel op eigen terrein.

De aanvrager verklaart hierbij dat zij aan de "algemene voorwaarden voor aansluiting op het gemeentelijk rioolstelsel", bijlage 1a, zal voldoen:

Plaats: ..... Datum:.....

Handtekening:.....

Bijlage 1a. Algemene voorwaarden

Algemene voorwaarden aansluiting op het gemeentelijk rioolstelsel voor het lozen van huishoudelijk afvalwater, bedrijfsafvalwater, grondwater en regenwater (schoon water).

1. Het aan te sluiten rioolstelsel vanaf het perceel moet een gescheiden stelsel zijn, d.w.z. een aparte afvoerleiding voor schoon water en voor vuilwater.

2. Het schoon water van verharde oppervlakken bijvoorbeeld daken, drainage en verhardingen, moet worden aangesloten op het schoonwaterafvoerleiding of daar waar mogelijk op open water. (opmerking, de afvoeren van verhardingen van druk gebruikte parkeerterreinen en bedrijfsterreinen moeten aangesloten worden op vuilwaterafvoerleidingen (zie ook punt 3)).

3. Het "vuile" afvalwater van bijvoorbeeld toilet, keuken, douche, schrobputten en putten van bedrijfsruimten, zo nodig met tussenkomst van vet-, olie-, en benzine- afscheiders, moet worden aangesloten op de vuilwaterafvoerleiding.

4. De aansluiting op het gemeentelijke rioolstelsel moet plaatsvinden door middel van door de gemeente aan te brengen ontstoppingsstukken met een aansluitdiameter van 125 – 160 mm. De ontstoppingsstukken zijn aangebracht op ± 0.50 m¹ achter de perceelgrens langs de openbare weg. De diepte van het ontstoppingsstuk is ± 0,80 cm onder de bovenkant van het midden van de genoemde openbare weg.

5. Voordat de sleuven worden dicht gegooid, moet het gehele stelsel van de afvoerleiding worden gecontroleerd worden door een medewerker van het team Water. Een verzoek om controle moet ten minste 48 uur voor het dichten worden aangevraagd (telefoon: 14 0594). Nadat de controle is uitgevoerd en het stelsel is goedgekeurd, mogen de sleuven worden gedicht.

6. Het maken van een aansluitpunt op het gemeentelijke rioolstelsel wordt door de gemeente verzorgd. De kosten hiervoor worden op basis van voorcalculatie bepaald. De gemeente gaat pas tot uitvoering over indien de aanvrager akkoord gaat met de aangeboden offerte. Een uitzondering hierop zijn de aansluitingen in de uitbreidingsplannen, de kosten van een rioolaansluiting zijn dan al verrekend in de kavelprijs.

NB: In geval het een nieuwe aansluiting betreft buiten de bebouwde kom zal afstemming gezocht worden met het waterschap over de wijze van lozing van (afval) water.

Gemeente Westerkwartier

Bijlage 2. Onze Riolering

Steeds meer worden storingen aan het rioolstelsel en de pompen van de riolering veroorzaakt door het meespoelen van textiel of andere vaste bestanddelen in het riool. Met name maandverband, tampons, dweilen, slipjes, textiele toiletdoekjes en vetten geven problemen. Voor u is het misschien 'opgeruimd staat netjes' maar voor ons niet. Het textiele afval klontert samen en vormt proppen. De rioolpompen van de gemeente kunnen dit afval niet verwerken en slaan vast. Ook is er eerder kans op verstopping van de riolering. Textielafval blijft gemakkelijk achter een oneffenheid in een rioleringsbuis hangen en veroorzaakt rioolverstopping.

Wij vragen iedereen om textiele doekjes, maandverbanden, tampons, en andere vaste afvalstoffen in de afvalemmer óf in de grijze afvalcontainer te gooien en niet in de riolering. Nu zijn de kosten in veel gevallen nog voor de gemeente (en indirect via de belastingen ook voor u als inwoner). Waar mogelijk zullen we de daders zoveel mogelijk aanspreken/aanschrijven.

Trottoirkolk is geen vuilnisvat
Metselwerkresten, specie, bladeren en straatvuil belanden via de trottoirkolken in het riool. Trottoirkolken, die bedoeld zijn voor afvoer van hemelwater, raken hierdoor verstopt, met grote plassen op de openbare weg als gevolg. Bovendien maakt de gemeente extra kosten voor het verhelpen van deze storingen die in principe niet nodig zijn. Hierbij maken wij u graag attent op het feit dat er in toenemende mate gescheiden rioleringen zijn aangelegd waarbij het straatwater als schoon water op het oppervlakte water wordt geloosd. In dergelijke gevallen is het niet wenselijk dat auto's ed. op straat gewassen worden. Mocht u informatie willen hebben of dit ook bij u in de straat het geval is kunt u daarvoor de gemeente vragen.

Wat mag wel en wat mag niet
Eigenlijk is het heel simpel: alles wat in de keuken door het zeefje in de spoelbak kan, mag in het riool, zolang het maar geen schadelijke stoffen zijn. Dus geen vetten, hieronder vallen ook ´vloeibare´ frituurvetten en oliën, afval: bijvoorbeeld maandverband, babydoekjes, kattenbakkorrels, cement en klein chemisch afval (KCA) als verf, medicijnen en chemicaliën.

Kortom voor een goed functionerend riool en een schoon milieu hebben wij uw medewerking nodig. Voor meer informatie bezoek de website van Rioned: www.riool.net

Gemeente Westerkwartier

Bijlage 10

Op 6 juni 2019 is het concept Watertakenplan voorgelegd en besproken met externe partijen.
De opmerkingen zijn verwerkt in het definitieve Watertakenplan dat is vastgesteld op 27 mei 2020.

Bijlage 11

Gemeente Westerkwartier

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Westerkwartier,

Gelezen het voorstel vaststellen watertakenplan van 6 november 2019,

Besluit:

- het Watertakenplan/vGRP 2020-2025 vast te stellen;
- de voorgestelde rioolheffing mee te nemen in de reguliere cyclus van vaststellen van heffingen;
- de 'Verordening op de afvoer van hemel- en grondwater' vast te stellen;
- de 'Subsidieregeling afkoppelen hemelwater' vast te stellen.

Aldus besloten in de openbare vergadering
van de raad van de gemeente Westerkwartier,
d.d. 27 mei 2020.

A. van der Tuuk
Voorzitter

J.L. de Jong
Griffier

Colofon

Tekst:

Mario Brinkman en Jouke de Vries gemeente Westerkwartier

Jeroen Niezen, Asopos Consult

Diane Schepers, Waterbureau Schepers

Fotografie:

Jeroen Niezen, Asopos Consult

Versie: 3 juni 2020

Status: Definitief